

ΕΓΩ — ΟΛΟΙ ΕΣΕΙΣ *

Ι Ι

Αὐτὴ ἡ συνομιλία, γίνηκε στὴν κάμερα μου σήμερα τὸ πρωῒ, ἀπὸ τὶς δέκα ὡς σὶς δώδεκα τὸ μεσημέρι.

Ἡ φιλενάδα μου ἡ Φοφῶ, ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴν ἐξοχή, λιγοψύχησε, λέει, νὰ μὲ δεῖ, κ' ἔτρεξε νᾶρθει, τὸ γρηγορότερο. Μόλις κατέβηκε ἀπὸ τ' ἀμάξι. Ὅταν τὴν εἶδα ξαφνίστηκα. Καλὰ - καλὰ δὲν εἶχα ἀκόμα κατεβεῖ ἀπὸ τὸ κρεβάτι... μπῆκε μέσα σὰν τὸν ἀνεμοστρόβιλο, ρίχτηκε πάνω μου, μὲ φίλησε, μοῦπε λαχανιασμένη, πὼς μὲ πεθύμησε, πὼς οὔτε λεπτὸ δὲ μὲ ξέχασε ἐκεῖ ἔξω — πὼς δὲν τὴν ἀγαπῶ ἐγώ, γιατί, οὔτε δυὸ λέξεις δὲν τῆς ἔστειλα τώρα καὶ τρεῖς μῆνες πὺν λείπει, κ' ἐπὶ τέλους, κατόρθωσε νὰ ταχτοποιηθεῖ, ξαπλώνοντας στὸ κάτω μέρος τοῦ κρεβατιοῦ μου.

.

— Μὰ δὲ ξέρεις, μοῦ φαινόταν, τ' ἀμάξι δὲν ἔτρεχε ἀρκετά. Φαντάσου, πὺν σ' ὅλο τὸ δρόμο, συλλογιζόμουν μὲ τρόμο μὴ τυχὼν δὲ σ' εὔρισκα σπíti.... Μὰ ἦθελα τόσο νὰ σὲ δῶ — τόσο νὰ σὲ δῶ...

— Καὶ νὰ μοῦ πεῖς τόσα.. τόσα!...

— Ποῦ τὸ ξέρεις.. — ἔμαθες τίποτε;

— Μά, αὐτὴ σου ἡ ἐπιθυμία — ἡ βιάση νᾶρθεις μόλις ἔφτασες, δὲ μοῦ λένε, πὼς κάτι βέβαια θᾶχεις νὰ μοῦ δηγηθεῖς;

— Γιατὶ τάχα, αὐτὸ δὲ μπορούσε νὰ γίνει κι ἀπὸ ἀγάπη μόνο... Καὶ τὸ ξέρεις πόσο ἐγὼ σ' ἀγαπῶ.

* Ἡ ἀρχὴ τοῦ στίχου σελίδα 180.

— Δὲ λέω... δὲν ἀμφιβάλλω... Ἄλλ' ἂς εἶναι δὲν πρόκειται γι αὐτό... ἔλα πέ μου τὶ νέα — πῶς πέρασες, ποιὺς εἶδες — τὶ ἐντύπωσες μοῦ φέρνεις...

— Ὡ πολλές... πολλές... κ' εἶναι τόσο πολλὰ ὅσα ἔχω νὰ σοῦ πῶ... καὶ τόσο σοβαρά...

— Σοβαρά; τὶ εἶδους σοβαρά; Μήπως μπέρδεψες πάλι μὲ τὸν Ὁρέστη;

Αὐτὸ ἦτανε. Στὴ στιγμὴ ἡ φυσιογνωμία της γίνηκε κακὴ.

Σούφρωσε τὰ φρύδια της, καὶ μισοκλείνοντας τὰ μάτια μ' ἔκφραση εὐγενικῆς περιφρόνησης...

— Τὸν Ὁρέστη... ἄφησε σὲ παρακαλῶ Ρίνα τὸν Ὁρέστη... δὲν ἀξίζει πιά νὰ μιλῶ γι' αὐτόν...

— Ὁ καημένος ὁ Ὁρέστης... καὶ γιατί; τὶ σοῦκαμε; τὶ σοῦκαμε πάλι;

— Ἦρθε στὴν ἐξοχὴ καὶ τὰ κατάφερε ὅπως εἶταν ἡ συνήθειά του, μιὰ χαρά...

— Αὐτός; ἢ ἐσύ; Τὴν ἀρώτησα πειραχτικὰ γελῶντας, γιατί ἤξερα πὼς χωρὶς ἄλλο κάποιος πάλι ἀπὸ τὶς συνηθισμένες της φιλαρέσκειες θὰ τὸν εἶχαν πειράξει τὸν Ὁρέστη.

— Ἐγώ; γιατί, ἐγώ; αὐτὸς — αἰωνίως αὐτός... Ἄ μὰ νὰ σοῦ πῶ σώνει πιά, ἐπὶ τέλους θὰ φανῶ κ' ἐγὼ πὼς ἔχω θέληση...

— Ἐλα δά, μὴν τὰ μεγαλώνεις τὰ πράγματα... καὶ περίσου τὰ ἴδια συνέβησαν...

— Ἕνας λόγος παραπάνω νὰ σωθεῖ πιά ἡ ὑπομονή μου...

— Μὰ τέλος πάντων τὶ συνέβη — δὲ θὰ μάθωμε...

— Τὰ ἴδια τὰ περυσινά. Εἶδε πάλι τὸν Παῦλο νᾶρχεται σπῖτι, νᾶχωμε σχέσες μὲ τὴν οἰκογένεια του. Ξέρεις τὰ κορίτσια τοὺς ἐρχόταν κάθε μέρα... καὶ ξεντήθηκε βλέπεις ἡ φιλοτιμία του... ἀηδίες.

— Ἀηδίες; κι ὅμως θυμᾶσαι ποὺ μιὰ φορὰ ἔλεγες, πὼς ὀνειρεύεσαι ἓνα ἄντρα ζηλιάρη; — θυμᾶσαι ποῦλεγες, πὼς ζηλεύεις τὶς χανούμισσες;...

Δὲν ἀπάντησε τίποτε... Ἀκούμπησε μόνο τὸ κεφάλι της στὸ χέρι της καὶ φάνηκε συλλογισμένη... Ἔτσι ποὺ εἶταν ξαπλωμένη καὶ φαίνονταν ὅλο τὸ σῶμα της καλοκαμωμένο κ' εἶχε καὶ τὸ μανῆκι της κοντὸ καὶ φαίνονταν τὸ μπράτσο της, ἓνα μπρατσάκι χαριτωμένο — κι ὅπως τὰ μαλλιά της τὰ κατάμαυρα εἶχαν λίγο ξεχτενιστεῖ ἀπὸ τὸ πλάγιασμα, μοῦ φάνηκε, τρομαχτικὰ ὁμορφη, καὶ συλλογίστηκα, τὸ τὶ θὰ γίνηκε, ἐκεῖ ἔξω — ὁ Παῦλος ἦταν ἓνας ζωγράφος κοσμογυρισμένος καὶ πολυκάτοχος — ἦταν ἀκόμα ὁμορφος καὶ νέος. Πήγαινε

ταχτικά στο σπίτι της Φοφώς — βγαίνουν ὅξω μαζί. — Ποιὸς ξέρει θὰ τῆς ἔλεγε γιὰ τὰ ταξίδια του, γιὰ τὰ ὅσα εἶδε...

Ὁ Ὁρέστης — ὁ καημένος ὁ Ὁρέστης ἓνας χαραχτήρας γλυκότατος, πού δὲν ἤξερε τίποτε — πού δὲν ἦταν αὐτὸς ταξιδεμένος καὶ πολυκάτοχος — πού μόνο τῇ Φοφῷ ἀγάπησε — πού τὴν ἀγαποῦσε χρόνια τώρα — πού θὰ τὴν ἔπερνε μόλις θάτανε σὲ θέση — μόλις θάχε τὴν ἀνεξαρησία του ... ὁ καημένος ὁ Ὁρέστης — πόσο θὰ βασανίστηκε πάλι ἐφέτος ... Τὸν φαντάζομαι νὰ μιλεῖ τῆς Φοφῷ μ' ἐκεῖνο του τὸ δειλό, τὸ συνεσταλμένο ὕφος, πού κρύβει ἓνα πόνον φριχτὸ — ἓνα μαρτύριο...

— Μὰ Φοφῷ — σὲ παρακαλῶ — μὴν κάνεις ἔτσι — μὴν τοῦ μιλεῖς αὐτουνοῦ — ὑποφέρω — δὲν τὸ βλέπεις;

.

— Νὰ σοῦ πῶ Ρίνα — κ' ἡ φωνή της πῆρε ἐκεῖνο τὸ σοβαρὸ τόνο πού παίρνουν οἱ γυναῖκες σὰ λένε τὶς μεγαλείτερες ψευτιές, ἀρκετὰ θυσίασα γι αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο. Ἐκαμα μάλιστα παραπᾶνω ἀπ' ὅ,τι ἔπρεπε.

Εἶναι καιρὸς νὰ σταματήσω — ποιὸς ξέρει ἂν αὔριο δὲ μετανοιῶνω καὶ ... κάλλιο νὰ μετανοιῶνω λίγα, παρὰ πολλὰ ...

— Πολὺ φρόνιμες σκέψεις... bravo ... ὅμως αὐτὲς τὶς σκέψεις δὲν τὶς ἔκανες ἄλλοτε ... ἢ μήπως σοῦ τὶς ἔβαλε στὸ κεφαλάκι ὁ ζωγράφος; ..

— Μήπως ὁ Παῦλος ξέρει πὼς ἐγὼ ἀγαποῦσα τὸν Ὁρέστη;

-- Ἀ... δὲν ξέρει...

— Ὁχι, βέβαια ... ποιά ἡ ἀνάγκη ...

— Ἀλλως τε ἐγὼ δὲν εἶπα αὐτὸ — λέω, μήπως ἡ καινούργια ἀγάπη πού χτίζεις, σῆκαμε νὰ σκέπτεσαι ἔτσι, γιὰ νὰ γκρεμίσεις τὴν παλιὰ...

— Ἐγὼ ν' ἀγαπήσω τὸν Παῦλο — ἀστεῖο ...

-- Γιατὶ ἀστεῖο — ἀφοῦ εἶταν ὁμορφος, καὶ σοῦ δείχνει πὼς ἐνδιαφέρεται — γιατί ὅχι...

— Θάναι πολὺ δύσκολο, γιὰ μένα ν' ἀγαπήσω ἄλλη μιὰ φορὰ Ρίνα...

Ὅταν τὸ εἶπε αὐτό, εὐτὺς θυμήθηκα τὴν « Κυρία μὲ τὰς καμελίας ». Ἔτσι μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ μιλοῦσε κ' ἡ Μαργαρίτα!

— « Θάναι πολὺ δύσκολο γιὰ μένα ν' ἀγαπήσω ἄλλη μιὰ φορὰ Ἀρμάνδε ». Μὲ τὴ διαφορὰ πὼς ἐκείνη θὰ ν' ἔλεγε ἀλήθεια, γιατί ἦταν πρόσωπο ρωμάντζου.

— Γιατί; ἔμένα μου φαίνεται ἴσα-ἴσα, πὼς ὅποιος μπορεῖ καὶ

ξεχνᾷ τὴν πρώτη ἀγάπη, αὐτὸς μπορεῖ νὰ κάμει καὶ δεύτερη, καὶ τρίτη... Φοβοῦμαι μάλιστα πὼς ἀρχίζοντας κανεὶς ν' ἀγαπᾷ τὴν δεύτερη, ξεχνᾷ τὴν πρώτη...

— Ἔτσι σοῦ συνέβηκε καὶ σένα; μ' ἀρώτησε γελῶντας, μὰ πειραγμένη λίγο...

— Ἐγὼ παιδί μου δὲν ἀγάπησα ποτέ μου ὡς τώρα — ἐπομένως δὲ μοῦ παρουσιάστηκε ἡ περίστασις νὰ ξέρω ἀπὸ δικοῦ μου...

— Οὔτε τὸ Μῆμη;

— Ὅπως ἐσὺ ἀγαπᾷς — δηλ. ὅπως λὲς πὼς ἀγαπᾷς, ὅχι...

— Ὅπως θέλω νὰ πῶ... εἶσαι κακὴ Ρίνα, μιλεῖς σὰ νὰ μὴ μὲ γνωρίζεις...

Νὰ μὴν ξέρω δηλ. πὼς ἡ Φοφῶ, εἶναι τὸ πιὸ φιλάρεσκο, καὶ τὸ πιὸ τετραπερασμένο πλᾶσμα ποὺ ἔβγαλε ἡ φύσις.

Νὰ μὴ ξέρω πὼς ὁ νοῦς της καὶ ὁ λογισμὸς της εἶναι στὴν ὁμορφιά της, καὶ πὼς τὸ νὰ παραιτήσῃ τὸν Ὁρέστη καὶ νὰ πιᾷσει τὸν Παῦλο εἶναι κάτι τι τόσο συνηθισμένο, ποὺ καταντᾷ, πολλὰς φορὲς, νὰ μὴν ξέρεῖ οὔτε ἡ ἴδια, μὲ ποιὸ ἀπ' ὅλους ποὺ γνωρίζει κάνει κόρτε.

— Μὰ καλὰ, δὲ μοῦπες ἀκόμα τι εἶχες μὲ τὸν Ὁρέστη — πὼς τὰ χαλάσετε...

— Ἀηδίες. Τὸν ξέρεις τὸν Ὁρέστη. Αἰωνίως ζήλεις καὶ σκηνές.. « Μὴν κάνεις τοῦτο Φοφῶ » — « μὴν πηγαίνεις ἐκεῖ, γι ἀγάπη μου » μὴ μιλήσεις μὲ τὸν τάδε « μὴ φορέσεις αὐτὸ τὸ φόρεμα γιὰτὶ εἶναι decoleté — ἀηδίες »...

Ξανάπε, καὶ στὴ φωνή της ἄκουσα ὅλη τὴν ἀγανάκτηση ποὺ νοιῶθουν οἱ γυναῖκες γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ τὶς ζηλεύει ἐνῶ ἐκείνες τὸν συχαίνονται.

Τὸ ξέρω, εἶναι κομματάκι ἄτσαλη ἡ ἔκφραση, μὰ εἶναι ἀληθινή. Συχαινόμαστε φριχτὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ παύομε ν' ἀγαποῦμε.

— Τὸ βέβαιο εἶναι πὼς ὁ Παῦλος μ' ἀγαπᾷ, καὶ αὐτὸ εἶναι σωτηρία. — Ξέρεις μὲ ζήτησε ἀπὸ τὴ μαμά...

— Σὲ ζήτησε; μὰ τότε παιδί μου τὰ συγχαρητήρια μου. — Δὲ μοῦ τόλεγε ἀπὸ τὴν ἀρχή, μόνο χάσαμε τὴν ὥρα μας στὸν Ὁρέστη...

— Ναί, μὰ ὅχι ἐπισήμως — θὰ μείνει μεταξὺ μας τὸ πρᾶμα, ὡς ὅτου μπορέσει ὁ Παῦλος νὰ μὲ πάρει. Θᾶρχεται σπίτι μας — μὰ ὡς φίλος...

— Κ' ἐν τῷ μεταξὺ, ποῦ θὰ συναντᾶστε;

— Δὲ θὰ συναντόμαστε. Θὰ τὸν βλέπω στὸ σπίτι, μπροστὰ στὴ μαμά...

— Καὶ γιατί αὐτὴ ἡ μεταβολή. Ἡ μήπως ἀρχισες νᾶλλάξεις ιδέες καὶ σ' αὐτὸ ἐπάνω.

— Τὶ θές νὰ μοῦ πéis ; πῶς συναντόμουν μὲ τὸν Ὁρέστη ; Ἐ, αὐτὸ ἦταν ἄλλο, ὁ Ὁρέστης ἦταν ἄλλος.

— Πιὸ φρόνιμος εἶναι ὁ Παῦλος ;

— Ὁχι, ἴσα - ἴσα εἶναι πολὺ πιὸ ἄταχος. Κι ἀκριβῶς γι' αὐτό, πέρνω αὐτὴ τὴ ταχτικὴ . . . εἶναι πιὸ σοφὴ.

— Ἀ . . . κατάλαβα.

— Δὲν κατάλαβες διόλου. Ἄν συναντόμουν μὲ τὸν Ὁρέστη ἦταν γιατί ὁ Ὁρέστης, μ' ἀγαποῦσε καὶ δὲ μπορούσε νὰ φανταστεῖ πῶς κ' ἐγὼ δὲν τὸν ἀγαποῦσα τὸ ἴδιο. Εἶχε καὶ τόσο λίγη πείρα τοῦ κόσμου, ὁ καημένος ὁ Ὁρέστης. . . Αὐτὸς ξέρεις, δὲ μπορεί νὰ φανταστεῖ πῶς ἓνα κορίτσι καθὼς πρέπει, δίνει rendez-vous ἐνῶ δὲν ἀγαπᾷ. Πολλὲς φορὲς μοῦλεγε, πῶς ἂν δὲν ἀμφέβαλλε ποτὲ γιὰ μένα, ἦταν γιατί ἐσυναντόμαστε.

— Πρέπει νὰ μολογήσεις πῶς εἶναι πολὺ εὐγενικὸ ἐκ μέρους τοῦ αὐτοῦ . . .

— Δὲν τὸ ἀρνοῦμαι. Κι ἀκριβῶς ἐκεῖνο ποὺ δὲν τοῦ συχωρῶ εἶναι οἱ ζήλεις του, καὶ τὰ αἰώνια του παράπονα.— Τὶ νᾶβλεπε νὰ κάνω, δὲν ἔπρεπε νὰ μὲ ὑποψιάζεται .

— Τὸ βέβαιο εἶναι, πῶς καμμιά φορὰ οἱ ἄντρες δὲν εἶναι καὶ τόσο βλάκες, ὅσο τοὺς θέμε . . .

— Φαίνεται.

— Λοιπὸν μὲ τὸν Παῦλο.

— Νά, μὲ τὸν Παῦλο, δὲν εἶναι τὸ ἴδιο. Αὐτὸς ξέρει πολὺ ἀπ' αὐτὰ τὰ πράματα καημένα Ρίνα . . . Νὰ δὰ ἡ ὥρα ν' ἀρχίσω κ' ἐγὼ νὰ τοῦ λέω, ὅτι πιθανὸν νᾶχει πιὰ βαρεθεῖ ν' ἀκούει. Αὐτὸς ἔχει ἀγαπήσει πλῆθος γυναικες, κατὰ τὰ φαινόμενα. Ἀπὸ ἔρωτα θᾶναι δὰ κουρασμένος ὁ Παῦλος . . . Ζωγράφος, καὶ κοσμογυρισμένος . . . Στοχάσου . . . Δὲν εἶναι λοιπὸν φρόνιμο, οὔτε συμφέρει νὰ βρεῖ καὶ σ' ἐμένα τὰ ἴδια . . . Ἐπειτα πιστεύει τόσο πῶς ἀνατράφηκα μέσα στὴν πιὸ ἀπελπιστικὴ σεμνότητα, ποὺ προχτές, φαντάσου, ὅταν τοῦ ζήτησα νὰ μοῦ δανίσει ἓνα βιβλίο, μοῦφερε, ὁ ἀθεόφοβος τὸ . . . Paul et Virginie . . . Φέρε με στὸ νοῦ σου, νὰ διαβάξω τὸ Paul et Virginie. Τὸ Paul et Virginie ! Ἐγὼ! Μὴ χειρότερα . . . Μιλεῖ ἀκόμα μὲ τέτοια προσοχή, σὰν εἶμαι μπροστὰ, καὶ γιὰ τὰ πιὸ ἀπλὰ ζητήματα τοῦ ἔρωτα, ποὺ σὲ βεβαιώνω Ρίνα δύσκολα κρατοῦμαι, ἀπὸ τοῦ νὰ πῶ τὴ γνώμη μου κ' ἐγὼ παστρικά, καὶ σὲ βεβαιῶ πολὺ πιὸ γνωστικά . . . Τὸ φριχτότερο εἶναι ποὺ προχτές ἔλεγε :

«Μιά τέτοια κόρη όνειρεύτηκα . Παντοῦ ὅπου κι ἂν πῆγα, παντοῦ γύρισα τὰ ἄγνὰ μάτια, πού ἡ ζωὴ δὲν τὰ γέμισε ἀκόμα μὲ τὶς εἰκόνες της . . . Μάτια ἀνήξερα κι ἀπονήρευτα πού νὰ δοῦν τὰ ὄμορφα μυστικά τῆς ἀγάπης στὰ δικὰ μου μέσα τὰ μάτια γιὰ πρώτη φορά.

Κ' εἶναι ἡ Φοφῶ τόσο μικρούλα . . . « Ξέρεις ἔμαθα καὶ κάνω μποῦκλες τὰ μαλλιά μου, κι αὐτὸ μοῦ κρύβει δύο - τρία χρόνια, « τόσο ἀνήξερη, ποῦρχουνται στιγμὲς νὰ φοβοῦμαι μήπως τὴν παραπολὺ μεγάλη ἀγάπη μου, τὴν προδόσουν τὰ μάτια μου, κ' ἡ θερμὴ λάμψη τους ταράξει τὴν ἡρεμὴ ψυχὴ της. »

Κ' εἶναι δὰ ἐκεῖνος πού μιλοῦσε ἔτσι, ὁ blasé, ὁ ἄνθρωπος πού ὅλα τὰ ξέρει, καὶ δὲν τὸν ἀπατοῦνε εὐκολα, κ' ἤμουν ἐγὼ ἡ Φοφῶ, ἡ μικρούλα, ἡ ἀνήξερη, μὲ τὰ ἄγνὰ ματάκια.

Τὸν ἄκουα, ἀπὸ τὴν τραπεζαρία νὰ τὰ λέει, τῆς θείας μου τὴν ὥρα πού ἐτοίμαζα τὸ τσάι, καὶ μοῦρχόταν νὰ πεθάνω στὰ γέλοια. Κ' ἡ θεία μου καθόταν στὴν πολυθρόνα καὶ τὸν ἄκουε, καὶ δάκρυζε ἀπὸ τὴ συγκίνηση . . .

Ὅχι Ρίνα μου, ὁ Παῦλος δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μοῦ κάμει ποτὲ καμμιά πρόταση rendez - vous, γιατί δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φανταστῇ πὼς στὸ δωμάτιό μου βρίσκονται ὅλα τὰ ἐλαφρὰ βιβλι-αράκια τοῦ Παρισιοῦ . . .

Καὶ γέλασε ἓνα χτυπητό, αὐθαδέικο γέλοιο πού ἀντήχησε στὴν κάμερα μου παραῖξενα κι ἀσυνήθιστα, κι ὅλα τὰ πράματα ἀνατρίχιασαν, ἀπὸ τὴ θριαμβευτικὴ εἰρωνεία τῆς πολύξερης κ' ἐπικίνδυνης γυναικείας ψυχῆς, πού ἀρχινοῦσε νὰ διαπλάσσεται μέσα στὸ μικρὸ παιδίστικο σωματάκι τῆς φιλενάδας μου.

Ὁ Δημόκριτος μου, γέλασε πιὸ πολὺ καὶ πιὸ καλόγνωμα μέσα στὸ κἀντρο του, ἓνα μοντέλο γυναικείας γυμνῆς, κἀποια ἀνάταση ὁρμῆς μοῦ φάνηκε πὼς τὸ συντάραξε, εἰς ἓνα ταμπλὸ χοροῦ τὸ χαμόγελο τῷ γυναικῷ γίνηκε πιὸ μυστηριώδικο καὶ σαγηνευτικό, μιᾶς Ρωμυαίας δέσποινας τὸ μάτι ἄστραψε πιὸ σκληρό, καὶ μόνο τὸ φόρεμα μου, πού βρίσκουνταν ριγμένο στὸ ντιβάνι, ἀπὸ τὸ χορὸ τῆς ἄλλης βραδιάς, αὐτὸ τίποτα δὲν ἔκαμε, γιατί τίποτα δὲν εἶχε νὰ θυμηθεῖ αὐτό. Οὔτε πολύξερα χαμόγελα, οὔτε λόγια ψιθυρισμένα γλυκὰ καὶ συγκινημένα, οὔτε καμμιάς ξεμονάχεμένης καμαρούλας κἀποιο δειλὸ καὶ βιαστικὸ φιλί . . .

Πόσο τὴ ζήλεψα τὴ Φοφῶ, καὶ πόσο ἔνοιωσα τὸν ἑαυτό μου μικρὸ κι ἀσήμαντο μπροστά της . . .

Ἔνοιωσα, πὼς ἐγὼ δὲν ἤμουν γιὰ τὸν κόσμο πού ζοῦσα. Κἀτὶ ἄλλο θᾶθελα ἐγὼ . . . πιὸ συμμαζεμένο καὶ πιὸ ἥσυχο, καὶ

πιό ἀληθινό... Κι αὐριο, τὸ σπίτι τὸ δικό μου, θάναι τὸ ἴδιο... τὸ ἴδιο μὲ τὸ σπίτι τῆς ἐρωμένης τοῦ Μίμη, τὸ ἴδιο μὲ τὸ σπίτι τῆς Φοφῶς...

Θὰ δέχομαι τοὺς ἴδιους ἀνθρώπους, θ' ἀκούω τὰ ἴδια λόγια, οἱ ἴδιες γυναῖκες θὰ δείχνουν τοὺς ὤμους τους καὶ τὰ μπράτσα τους, τὰ ἴδια ἐρωτικά ζεύγη θὰ καταφεύγουν στὶς ξεμοναχεμένες καμαρούλες μὲ τὰ παράξενα φυτά, καὶ τὰ χλωμὰ φῶτα... καὶ μόνο ἐγὼ θάμαι ξένη κι ἀδιάφορη, καὶ θὰ βιάζομαι ἐγὼ μόνο νὰ τελειώσουν ὅλα αὐτὰ καὶ ν' ἀνεβῶ στὴ δική μου τὴν κάμερα, νὰ κλειστῶ καὶ νὰ ἡσυχάσω...

Ὅμως ποὺς ξέρει πάλι. Ἴσως κ' ἐγὼ συνηθίσω σιγά-σιγά... καὶ σὲ μένα, θὰ ποῦν τὰ ἴδια λόγια πὺν ξετρελαίνου, τόσο τῇ γυναῖκει ἐπιπόλαιη ψυχῇ. Ποὺς ξέρει, θὰ τ' ἀκούσω ἴσως κάποιον βράδυ μὲ προσοχή, κ' ἴσως κ' ἐμένα ἢ νύχτα ἐκεῖνη νὰ φανεῖ μικρή, καὶ δῶ ἀπελπισμένη τῆς αὐγῆς τ' ἀποδιαφωτίσματα... Ποὺς ξέρει — ἴσως.

III

Ὅταν μπῆκα στὸ δωμάτιο πὺν εἶχανε τὸ λείψανο, κοντοστάθηκα στὸ κατώφλι, σατισμένη. Γιὰ μιὰ στιγμή ξέχασα τέλεα πῶς ἔπρεπε νὰ φερθῶ, πῶς νὰ προχωρήσω καὶ τί νὰ πῶ. Ὅλες οἱ γυναῖκες πὺν καθόντανε γύρω-γύρω στὴ σάλα καὶ σιγανοκουβεντιάζανε, κόφανε τὴν ὁμιλία τους καὶ στραφήκανε νὰ δοῦνε ποὺς ἐρχότανε. Αὐτὸ βέβαια μὲ στενοχώρησε ἀκόμα περισσότερο. Καταλάβαινα πῶς ὅση ὥρα θάμεινα ἔτσι, θὰ διακοῦσε κ' ἡ προσοχή πὺν κίνησε ὁ ἐρχομός μου. Σ' αὐτὸ ἀπάνω, ἄλλη ἐπίσκεψη ἔφτασε, καὶ παραμέρισα νὰ τῆς κάμω μέρος νὰ περάσει. Εἴτανε μιὰ μεγαλόσωμη κυρία μὲ μαῦρα μεταξωτὰ καὶ μὲ μυρωδιές. Γεμάτη ζωή, κόκκινη κόκκινη, λαχανιασμένη ἀπὸ τὴ σκάλα προχώρησε θαρρετά, ἀπαράλλαχτα καθὼς θάμπαινε καὶ σὲ κάθε ἄλλο σπίτι πὺν δὲ θάχαν πεθαμένο. Πῆγε κατ' εὐθεία στὴ νεκρά, τὴ φίλησε, καὶ στράφηκε μισοκλείνοντας τὰ μάτια (ἂν κρατοῦσε φασαμὲν θὰ τᾶβαζε,) νὰ δεῖ πὺν βρισκότανε κανεὶς ἀπὸ τὴν οἰκογένεια νὰ τὸν συλλυπηθεῖ. Ὅπως περνοῦσε μέσα ἀπὸ τὸ στενὸ διαδρομάκι πὺν ἄφηνε τὸ τραπέζι ὅπου εἶχαν τὸ νεκρὸ οἱ γυναῖκες τραβούσαν ἀπὸ χαμηλά-χαμηλά τὰ γυροπόδια τους νὰ μὴν τὰ πατήσκει, ἢ γιὰ κομπλιμέντο, κι ὅταν τῆς ἔπρεπε τὸ μαντίλι τῆς κ' ἔσκυψε μιὰ καὶ τῆς τῶδωσε τὸ πῆρε χαμογελαστή καὶ τῆς εἶπε δυνατούτσικα — « μερσί ».

Αὐτὸ τὸ ἀναμεταξὺ μου ἔδωσε καιρὸ νὰ πάρω θάρρος. Μπῆκα

λοιπόν μέσα, χαιρέτησα με τὸ κεφάλι ὅσους πήρε τὸ μάτι μου καὶ πήγα καὶ κάθισα λίγο παράμερα δειλὰ - δειλὰ καὶ συμαζεμένα.

Ἐνῷ ποτὲ ἄλλοτε δὲν εἶχα βρεθεῖ σὲ τέτοιες ὥρες κ' αἰσθάνομουν γιὰ πρώτη φορὰ ὅλο τὸ μυστήριο καὶ τὴ γαλήνη τοῦ θανάτου, σὰν κάτι τι ἄγνωστο πὺν ἐρχότανε ξαφνικὰ ἀπὸ πολὺ μακριὰ νὰ μοῦ πεῖ σιγὰ-σιγὰ, ὅπως μιλούσαν κ' οἱ γυναῖκες αὐτές, γιὰ τὸ Μεγάλο Ταξίδι τὸ Ἀναπόφευγο, καὶ συλλογιζόμουν πὺς κ' ἐγὼ καὶ ὁ Μίμης κι ὅλες τοῦτες οἱ μορφές πὺν σκύβουνε θλιμένες, καθένας με τὴν ἀράδα του θὰ φτάσει στὸ ἴδιο λιμάνι, ταξιδιώτης γιὰ τὸν ἴδιο τόπο. Σιγὰ-σιγὰ βράδιαζε καὶ οἱ σκιές τῆς νύχτας ἀρχίζανε νὰ ρήχνουν τὴ σταχτερή τους σκέπη ἀπάνω στὰ πράματα, πὺν γινότανε γι' αὐτό, πὺν πένθημα καὶ πὺν σιωπηλιά.

Ὅσο εἶτανε μέρα ἢ ἐντύπωση τοῦ θανάτου εἶχε καὶ κάποια παρηγοριά. Ἐπὶ τέλους ἔξω εἶχε ἥλιο! Ἐνα ἥλιο ξεστὸ καὶ χαρούμενο πὺν ἀσώτευε τὰ καλά του παντοῦ, κι ὡς τὶς πὺν παράμερες γωνίες! Ἐνας θάνατος! Καὶ τί; Κι ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῶν κατεβασμένων μπερντέδων φαινότανε ἕνα κομμάτι οὐρανοῦ κατακόκκινος, ἀκκουμπισμένος σ' ἕνα κομμάτι βουνὸ βαθυγάλαζο κι ἀπὸ κάτω ἡ θάλασσα, γλωμὴ - γλωμὴ κι ἀκίνητη, σὰν οὐρανοῦ κι αὐτὴ μὰ ξεθωριασμένος... Μὰ βράδιαζε, κ' ἡ νύχτα πὺν ἐρχότανε θὰ τύλιξε σὲ λιγάκι, μέσα στὸ ἴδιο σκοτάδι, μαζί μ' ὅλα τὰ πράματα, καὶ τοὺς στοχασμούς, πὺν τριγυρίζανε, σὰν πουλιὰ τρομαγμένα πὺν θένε νὰ φύγουνε, μὰ ὅλα τὰ παραθύρια εἶναι κλειστά, μέσα σ' αὐτὴ τὴ νεκρικὴ κάμερα... Ὅσο εἶτανε ἥλιος ἔξω... Μὰ τώρα!...

— Τ' εἶναι ὁ ἄνθρωπος! Νὰ συλλογοῦμαι πὺς ἔχτὲς εἶτανε καλὰ σίτι της... καὶ σήμερα... Ματαιότης!...

Προσηλωμένη σ' ὅτι φαινόταν ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῶν κατεβασμένων μπερντέδων, μόλις ἐνοιώσα πὺς κάποιος μιλοῦσε δίπλα μου, γύρισα.

Μιὰ γυναῖκα ἡλικιωμένη με κατάμαντρα μαλλιά βαμένα, πὺν κιτρινίζαν στὴ χωρίστρα, με πούντρες, ποῦ καὶ ποῦ, καθισμένες στὶς ξαρωμάδες τοῦ προσώπου της, με κύταζε περιμένοντας ἀπάντηση. Εἶταν ντυμένη με τρόπο ὀλωσδιόλου νεανικό, φοροῦσε ἕνα μαῦρο μποῦστο, γαρνιρισμένο με παλλιέτες μαῦρες - πολὺ σφιχτὸ στὸ στήθος, πὺν τῆς ἔδινε ἕνα ὕψος φοβερὰ στενοχωρημένο, ἔτσι πὺν καθόταν, ἀλύγιστη μέσ' στὸν κορσέ, σὲ μιὰ χαμηλὴ πολυθρόνα. Μὲ μανίκια χοντὰ, εἶχε μακριὰ γάντια a jour πὺν τὰ κρατούσανε νὰ μὴν πέφτουνε βραχιολάκια χρυσὰ κοριτσιίστικα με μπρελόκ πὺν χτυπούσανε σὰν κουδουνίστρα παιδιοῦ, κάθε φορὰ πὺν

ἔκανε καὶ τὴ πιὸ μικρὴ κίνησι . Σὰν εἶδε πὼς τὴν πρόσεχα
ξακολούθησε :

— Ναὶ-ναὶ-ὅλα εἶναι ματαιότητες σ' αὐτὸν τὸν κόσμον . . . Μὰ
οἱ ἄνθρωποι δὲν τὸ καταλαβαίνουνε αὐτό . . . Κι ἀναστέναξε .

— Ναὶ-ναὶ- δὲν τὸ καταλαβαίνουνε αὐτό, ἐπανέλαβα κ' ἐγὼ τὴ
στιγμὴ, πού μιὰ κίνησι τῶν χειρῶν της, ἔκαμε πάλι τὰ μπρελὸν
νὰ κουδουνίσουνε εὐθυμα, σὰ νᾶλlegαν κι αὐτά :

« Ναί, ναί, δὲν τὸ καταλαβαίνουνε αὐτό . . . τί καλὰ πού δὲν τὸ
καταλαβαίνουνε ! »

Κάποιος ἀναστέναξε καὶ στράφηκα ἀπότομα σὰν ξαφνισμέ-
νη πρὸς τὸ μέρος πού βγῆκε ὁ ἀναστεναγμός, μὰ δὲν εἶδα τίποτα.
Οἱ ἴδιες μορφὲς καθόντανε στὶς ἴδιες θέσεις καὶ μόνο ἡ κόρη τῆς
πεθαμένης, ἀγωνιζότανε νὰ νικήσῃ τὸν ὕπνον μὲ κινήσεις περι-
τές, μὲ μεγάλες προσπάθειες νὰ κρατήσῃ τὰ μάτια της ἀνοιχτά .
κᾶποτε ἔρχετο τὸ βλέμμα της στὴ μητέρα της κ' ἡ θέα τοῦ ἀτά-
ραχου ἐκείνου ὕπνου λὲς μεγάλωνε τὴν ἀνάγκη, πού εἶχε κ' ἐκεί-
νη, νὰ ξαπλώσῃ κᾶπου καὶ νὰ κοιμηθεῖ . (ὦ! νὰ ξαπλώσῃ . . .
νὰ τετώσῃ τὸ σῶμα της, νὰ αἰσθανθεῖ τὰ κόκκαλά της νὰ τρίζουν
ἡδονικά, νὰ γυρίσῃ πλάϊ πρὸς τὸ μέρος τοῦ τοίχου, νὰ βάλῃ
τὸνα της χέρι κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλάρι καὶ τᾶλλο νὰ τ' ἀφήσῃ ἀπά-
νω στὸ σῶμα της ἀναπαυτικά καὶ νὰ τῆς ρήξουνε σὲ λιγάκι, ὅπως
θα τὴν παίρνει ὁ ὕπνος καὶ θὰ κρυώνει, ἔτσι ὅπως γίνεται πάντα
στοὺς κουρασμένους, τίποτα ἀπὸ πάνω της . . . κανένα πανωφόρι . . .
νὰ κοιμηθεῖ . . .)

Μιὰ συγγενὴς της τὴν ἀντιλήφθηκε καὶ πλησίασε νὰ τῆς πεῖ
νᾶρθῃ ν' ἀναπαυτεῖ στοὺς καναπέ λιγάκι .

— Ἔλα, νὰ ζήσεις, ἕνα τέταρτο ὕπνος θὰ σὲ ξεκουράσῃ . Ἐκείνη
ἔκανε πὼς δὲν ἤθελε .

— Μὰ ὄχι, σὲ παρακαλῶ, θεία, δὲ νυστάζω καθόλου· θέλω νᾶμαι
κοντὰ στὴ μητέρα μου . . . πόση ὥρα θὰ τὴ βλέπω ἀκόμα;

Συγκινήθηκε μ' αὐτὰ ποῦπε κι ἀρχίνησε νὰ κλαίει . Μερικὰ
« ἔχει δίκιο » ἀκουστήκανε κι ὅλα πάλι πήρανε τὴν πρώτη ἡσυ-
χία . Μυῖγες μπαينوβγαίνουνε στὰ βαθουλωμένα μάτια καὶ στὰ
ρουθούνια τῆς νεκρᾶς, πού ἔδιωχνε πότε-πότε μὲ τὸ μαντῆλι της
μιὰ γριά, πού καθότανε δίπλα . Καμιὰ φορὰ οἱ μυῖγες δὲν ἔφευγαν
καὶ τότε χτυποῦσε καὶ τὸ πρόσωπο τῆς πεθαμένης .

Ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα, ἡ ἀτμόσφαιρα γινότανε ἀνυπόφορη βα-
ρειά, ἀνεκατεμένη μὲ τὴ μυρωδιὰ τῶν μεγάλων λαμπάδων, πού ἀνα-
βαν στὰ πόδια καὶ στὸ κεφάλι τῆς νεκρᾶς . . .

Κάποιος μπῆκε καὶ ζήτησε αἰθέρα καὶ τότε εἶπαν, πὼς ὁ γυιὸς

τῆς πεθαμένης, ὁ ξακουστός δικαστής, εἶχε λιγοθυμήσει στὴν πλαγιὴν κάμερα. Μερικὰ κεφάλια πάλι κούνησαν μ' ἔκφραση συμπάθειας. Δυὸ κυρίες μεσόκοπες, καθισμένες ἀναπauτικὰ στὸν καναπέ, μιλοῦσαν τώρα. Κάτι ἔλεγαν ἄσχετο μὲ τὸ θάνατο, γιατί οἱ φυσιογνομίαι τους εἶσαν γελαστές. "Αἷαφνα σὰ νὰ γινόταν ἡ ὁμιλία δυνατά, ἡ μία κυρία εἶπε: « Μ' ἀλήθεια, εἶδετε πῶς τ' ἀπίδια ἐφέτος ἔχουνε σκουλήκια; » "Οπως ὅταν ρήξομε ἕνα ψίχουλο στὴ στέρνα, ποῦναι ψάρια, τὰ βλέπομε εὐτὺς καὶ τρέχουνε ὅλα μαζί καὶ σωρειάζονται στὸ μέρος ποῦπεσε—ἔτσι κ' οἱ γυναῖκες ἐκεῖνες, ποῦ ἔδειχναν ὅτι τίποτα δὲ θάτανε ἱκανὸ νὰ τὶς ἀπασχολήσει ἀπὸ τὴ σκέψη τοῦ θανάτου, μόλις ἄκουσαν τὴν παρατήρηση αὐτή, βιαστήκανε εὐχαριστημένες νὰ λάβουν μέρος στὴ συζήτηση.

— Ναί, ἔχετε δίκιο, ἐφέτος τ' ἀπίδια ἔχουν σκουλήκια . . . κ' ἐμεῖς τὸ παρατηρήσαμε .

— Μὰ ἐμεῖς ὅμως πολὺ ἀργά, πρόσθεσε μιὰ πολὺ παχειά. Ξέρετε εἶναι ἄσπρα - ἄσπρα - ἀπαράλλαχτα τὸ χροῶμα τ' ἀπιδιοῦ. Δὲν ξεχωρίζουνε καθόλου. Πρέπει νὰ φάγαμε καμιὰ δεκαριά ὀκάδες, ὡς ὅτου τὸ πάρομε εἶδηση.

Μερικὲς ἐμόρφασαν ἀπὸ ἀηδεία· ἄλλες ὅμως ἐκράτησαν ἀπάθεια ἀπὸ εὐγένεια. Μιὰ μάλιστα ἀπὸ ὑπερβολικὴ λεπτότητα χαμογέλασε καὶ κούνησε τὸ κεφάλι της δύο τρεῖς φορὲς σὰ νᾶλεγε: « Μπᾶ; ἀλήθεια; πολὺ νόστιμο αὐτό. » . . .

Ἐπειδὴ μιλοῦσαν ὅλες καὶ γίνηκε φασαρία, ἡ κόρη τῆς νεκρᾶς ξενύσταξε καὶ σηκώθηκε καὶ φίλησε τὴ μητέρα της μ' ἕνα χτυπητὸ φιλὶ ζωηρό, ποῦ ἀντήχησε ἀταίριαστα στὴ σάλα. Αὐτὸ θύμιζε στὶς γυναῖκες, ποῦ βρισκόντανε καὶ πάμπανε τὴ συζήτηση παίρνοντας πάλι τὸ κατάλληλο ὕφος ποῦ ἀπαιτοῦσε ἡ περίσταση.

"Αἷαφνα γίνηκε φασαρία στὸ διώδρομο. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἀνέβαιναν μαζεμένοι στὴ σκάλα κ' οἱ γυναῖκες σιωπηλὲς στρεφόντανε μεταξύ τους, σὰ νὰ ρωτοῦσαν « τί τρέχει - τί τρέχει ».

"Ενας ἄνθρωπος μπῆκε βιαστικὸς καὶ τραβοῦσε τὶς καρέκλες στὸ γύρο, προστάζοντας τὶς γυναῖκες ποῦ καθόντανε στὴ μέση. « σταθῆτε παρὰ πέρα· φέρουνε τὴν κάσα ». Στὰ λόγια αὐτὰ ἡ κόρη τῆς πεθαμένης ἔβαλε μιὰ φωνὴ καὶ ἔπεσε ἀνάσκελα στὴν καρέκλα. « Τὰ νεύρα της! » εἶπαν, καὶ τρέξαν ὅλες κοντά της προσπαθώντας νὰ τὴν κάμουνε νὰ συνέρθει. "Ἄλλη τῆς ξέσφιγγε τὴ φούστα της, ἄλλη τῆς ἔβαζε ἀμμωνία στὴ μύτη, ἄλλη τῆς ἔτριβε τοὺς σφυγμούς της - κ' εἶταν τόση ἡ ἀνησυχία μ' αὐτὸ τὸ περιστατικὸ, ποῦ ἀναγκαστήκανε αὐτοὶ ποῦ φέρνανε τὴν κάσα νὰ σταθοῦνε νὰ περιμένουνε νὰ κατατάξει πρῶτα ἡ ἀναμιγὴ τῆς λιγοθυμίας, γιὰ νὰ

μποῦνε μέσα . Ἐπὶ τέλους κατορθώθηκε λιγάκι κ' οἱ ἀνθρώποι ἀναλάβανε τὴ δική τους δουλειά, βιαστικοὶ κι ἀνυπόμονοι .

— Βγάλτε τὸ τραπέζι ἀπὸ κεῖ . Τώρα πιά δὲ χρειάζεται . Θ' ἀκουμπήσομε τὴν κάσα σὲ δυὸ καρέκλες . Ἐμπρὸς σηκώστε σεῖς τὸ λείψανο, νὰ τραβήξομε ἐμεῖς τὸ τραπέζι .

— Ἐλάτε ἴσα - ἔτσι - μπράβο .

— Αὐτὸ τὸ σεντόνι θ' ἀφήσετε ; δὲ θὰ βάλετε τίποτα πάπλωμα ἀπὸ κάτω ;

Οἱ ἀνθρώποι μετακόμισαν τώρα τὴν πεθαμένη, προσεχτικά, σὰ νὰ φοβόντανε μὴν τὴν ξυπνήσουν ἢ σὰ νᾶταν κανένα μπίζιλο πρᾶμα .

— Ἀνοίχτε μιὰ κολώνια, τί περιμένετε :

Ἕνας πῆρε κ' ἔρηξε μὲ τὴ μποτίλια στὴν κάσα καὶ στὸ πρόσωπο τῆς πεθαμένης . Ἐνῶ κάποιος ἄλλος παρέκει προσπαθοῦσε νὰ βγάλει ἀπὸνα πακέτο μπαμπάκι τοῦ φαρμακείου, λιγάκι, γιὰ νὰ τὸ βάλουν στὸ στόμα καὶ στὰ ρουθούνια τῆς νεκρᾶς . κ' ἐπειδὴ τὸ μπαμπάκι αὐτὸ δὲν ξεχωρίζεται εὐκόλα, τὸ τραβοῦσε μὲ πείσμα κ' ἔλεγε ἀπὸ μέσα του . « Ἄς τὸ δαίμονα ! »

— Δὲν μπορείς ἔτσι . Λύσε το πρῶτα τὸ κακέτο .

Ἡ μυρωδιὰ τοῦ φαινικοῦ, ποῦφυγε ἀπὸ τὸ μπαμπάκι ἀνακατωμένη μὲ τὴ μυρωδιὰ τῆς κολώνιας καὶ μὲ τὴν ἀόριστη ἀκόμα ὁσμὴ τοῦ πτώματος, ποὺ γινόταν ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα πιὸ ἐπαισθητή, μὲ πείραξε τόσο ποὺ ἔνοιωσα αἰφνήδια λιποθυμία, κ' ἔτρεξα νὰ βγῶ στὸ μπαλκόνι νὰ πάρω καθαρὸ ἀέρα . . . Ὅταν ξαναμπήκα μέσα, ὅλα εἶσαν ἥσυχα . Ἡ κόρη τῆς πεθαμένης κοιμότανε στὸν καναπέ, οἱ γυναῖκες σιγανοκουβεντιάζανε σὰν πρῶτα, οἱ μεγάλες λαμπάδες λιώνανε ὁλοένα, καὶ μόνο ἓνας νέος μὲ ψιλὸ γιὰκὰ καὶ πένθος στὸ μανίκι, ἔλεγε σκυμένος πάνω ἀπὸ τὴν καρέκλα μιᾶς ὁμορφῆς γυναίκας πὼς ἂν ἤθελε, θᾶταν πολὺ εὐτυχὴς νὰ τὴ συνοδεύσει μέσ' ἀμάξι σπίτι της . Ὑστερα ἀπὸ λίγη ὥρα, ὅταν φεύγοντας σκοτεινὰ πιά, στράφηκα καθὼς περνοῦσα σ' ἓνα δωμάτιο φωτισμένο, εἶδα ἀπὸ τὴ μεσανοιχτὴ πόρτα τὸ γυιὸ τῆς πεθαμένης τὸν ξακουστὸ δικαστὴ νᾶναι γερμένος πάνω ἀπὸ μιὰ γυναῖκα, ποῦχε ρηγμένη στὸν κα-
ναπὲ καὶ τὴ φιλοῦσε . . .

IV

Ἔχω σήμερα τὴν ἑορτή μου . Πολὺ σπουδαῖο αὐτό, ἂν κρίνω ἀπὸ τὶς ἐπίσκεψες ποὺ μπαινοβγαίνουν, κι ἀπὸ τὴ δική μου σοβαροσύνη κ' ἐπισημότητα . Κυρίες καὶ κύριοι ἔρχονται καὶ λένε

μου εὐχῆς καὶ μοῦ χαμογελοῦνε, κάθονται πέντε λεπτά καὶ φεύγουν. . . .

Θὰ πᾶνε ἀλλοῦ, θὰ φερθοῦν τὸ ἴδιο, θὰ ποῦν τὰ ἴδια λόγια.. ὅλη μέρα θὰ κάνουν τὰ ἴδια πράγματα· καὶ τὸ βράδυ σὰ γυρίσουν σπíti τους, δὲ θὰ θυμοῦνται πιά τίποτα . . . ὅμως οἱ γυναῖκες τὴ νύχτα μπρὸς στὸν καθρέφτη τους σὰ θὰ ξεπλέκουν τὰ μαλλιά τους καὶ τὰ μπράτσα τους θᾶναι σηκωμένα γυμνά, καὶ κατάσπρα θὰ βγαίνουν μέσα ἀπὸ τὶς νταντέλλες, θὰ θυμοῦνται τὰ μάτια, ὅλα τὰ μάτια τ' ἀντρήκια, ποὺ μὲ χίλιες διαφορετικὲς ἔκφρασες ἀκουμπῆσαν ἐπάνω τους γιὰ μιὰ στιγμὴ μέσα στὰ σαλόνια ἀπόπου διαβήκανε φιλάρεσκες !

Καὶ θὰ λυπηθοῦνε τὴν ὁμορφιά τους, καὶ θὰ θέλανε... ὦ, νᾶτανε δυνατόν ὅλα τὰ μάτια ἐκεῖνα, νὰ τὶς δοῦνε ἔτσι μισόγυμνες, ἔτσι, ὅπως κάθε μιὰ γραμμὴ, τοῦ ζεστοῦ τους κορμοῦ, ξεχωρίζει καὶ διαγράφεται, κάτω ἀπὸ τὶς λεπτὲς μπατίστες . . . ὅλα τὰ μάτια . . . Καὶ κάθε μιὰ κίνησις ποὺ ξαφνικὰ ξεσκεπάζει ἁποια καινούργια ὁμορφιά, ἁποια χάρις καινούργια, φριχτὲς τὶς σκέψες κάνει τῆς ὠραίας γυναίκας . . . « ὦ ἡ ζωὴ θέ μου. Πόσο εἶναι λίγη, πόσο εἶναι λίγη, καὶ πόσο εἶμαι μοναχὴ ἀπόψε . . . ποιὸς ξέρει, ἂν δὲν ἀποθάνω, δίχως κανεῖς νὰ δεῖ πόσο γλυκὸ καὶ ὁμορφο εἶναι τὸ σῶμα μου » . . .

Κ' ἡ σκέψις αὐτὴ τόσο τρομαχτικὰ εἶναι ὀδυνηρὴ ποὺ κλεῖ τὰ μάτια της, νὰ μὴ βλέπει πιά, τὴν ἀπαλὴ γραμμὴ τοῦ λευκοῦ της ὤμου, καὶ τὸ ἀνήσυχο ἀνάσπασμα τοῦ θερμοῦ της στήθους . . .

Παρόμοια ὀδύνη μᾶς κάνει ν' ἀπομακρυνόμαστε, γρήγορα, ἀπὸ τ' ἀνθογαλὶ ποὺ βρίσκονται τὰ θανμαστὰ ρόδα τῆς Βεγγάλης.

Ἔνας ἀνεξήγητος πόνος, ποὺ μόνο ἡ Ὅμορφιὰ μπορεῖ νὰ μᾶς δώσει νὰ αἰσθανθοῦμε. . . . ,

Μιὰ ὠραία γυναῖκα, ἓνα λουλοῦδι, ἓνα ντελικάτο κομποτέχημα, ἓνα ξανθὸ παιδάκι, μιὰ μὼβ πεταλουνδίτσα, πάντα μᾶς κάνει καὶ πονοῦμε τὴν ἀπροσδιόριστη, καὶ βαθύτατη πρόγευση τοῦ θανάτου καὶ τοῦ χαμοῦ.

Τὸ πρῶτ', ὅταν ἀνέβηκα στὴν κάμερα μου νὰ ντυθῶ, βγῆκα μὲ μιὰ ὀλωσδιόλου ἀσυνήθιστη μου χαρά. Ἔνα ἀνεξήγητο αἶσθημα εὐτυχίας. Μιὰ εὐτυχία παρᾶξενη ποὺ χυνόταν καὶ σ' ὅλα τὰ πράγματα γύρω, καὶ τοὺς ἔδιδε θαρρεῖς τὴν ὄψις τῆς ἐδικῆς μου ψυχῆς. Παντοῦ συναντοῦσα τοὺς στοχασμούς μου τοὺς χαρούμενους. Τοὺς συναντοῦσα στὰ ἔπιπλα, στὸ κάθε ἀντικείμενο ποὺ ἀντίκρυζα. Κι ὅμως, τίποτα δὲν εἶχε ἀλλάξει κεῖ μέσα, καὶ οὔτε μιὰ καρέκλα δὲν εἶχε φύγει ἀπὸ τὴ θέσις της. Τὰ ἴδια πράγματα, ποὺ ἔχτες μ' εἶχανε δεῖ νὰ σέρνω

ἀπάνω τους τὴ μαραζάρικη ἀνία πὺν μὲ πιάνει, κάποτε, ἀνεξήγητα κι ἀδικαιολόγητα.

Φόρεσα ἓνα ροῦς φόρεμα, χτενίστηκα, μὲ μιὰ πράσινη ταινία γύρω στὸ κεφάλι. Ἦμουν ὁμορφη, πολὺ ὁμορφη, καὶ πιστεύω, πὺς αὐτὸ στάθηκε ἡ ἀφορμὴ τῆς μεγάλης μου εὐχαρίστησης. Ἔτσι φαίνεται τῶρα, πὺν ξαναθυμοῦμαι τὸ χαμόγελο πὺν χύθηκε στὴ μορφὴ μου, σὰν ἔρριξα τὴ στερνὴ ματιὰ μου στὸν καθρέπτη τὸ πρωῒ. Ὅση ὥρα ντυνόμουν, χίλιες σκέψεις ἔκαμα γιὰ τὴ ζωὴ μου. Εἶπα ὁ Μίμης εἶναι, ὁ πιὸ ὁμορφος, κι ὁ πιὸ κομπὸς ἄντρας πὺν μπορεῖ νὰ ὀνειρευτεῖ ἓνα κορίτσι. Εἶπα πὺς τοῦ χρόνου ἴσως τὴν ἐορτὴ μου νὰ τὴν κάμω στὴ Ρώμη ἢ στὸ Παρίσι.

Καὶ σ' αὐτὸ ἐπάνω, συλλογίστηκα τὸν ἑαυτό μου μέσα σὲ μιὰ ἀπέραντη φωτοπλημμυρισμένη σάλα, μὲ τουαλέττα κόκκινη, κατακόκκινη νὰ χορεύω...

Ξεβαρέθηκα ἀπὸ τὸ πρωῒ νὰ μοῦ στέλνουν δῶρα. Πολὺ μὲ συγκινεῖ αὐτὴ ἡ ἐκδήλωση τῆς ἀγάπης τῶν ἐδικῶ μου.

Μὲ συγκινεῖ, ἀδιάφορο, κι ἂν ξέρω πολὺ καλά, πὺς ἀπ' ὅλους πὺν μοῦ φέρανε, κανένας δὲν εἶναι πὺν νὰ μ' ἀγαπᾷ ὅπως ἐγὼ ἀντιλαμβάνομαι τὴν ἀγάπη. Πὺς τὴν ἀντιλαμβάνομαι; Δὲν ξέρω.

Ὅμως βέβαια ἀγάπη δὲ θὰ πεῖ νὰ μοῦ στείλουνε, ἓνα ἀσημένιο σερβίτσο, οὔτε ἓνα διαμαντένιο βραχιόλι. Ὅπως ἀγάπη, δὲ θὰ πεῖ βέβαια νὰ μοῦ λείι ἡ θεία μου ἡ Μαίρη, κάθε τρεῖς μῆνες πὺν θὰ τύχει νᾶρθει σπῖτι μας: Πόσο σὲ πεθύμησα Ρίτα μου, πόσο σὲ πεθύμησα! ...

Φορῶ ἓνα θαυμάσιο δαχτυλῆδι μοναχά, δῶρο τῆς μαμᾶς τοῦ Μίμη... Μ' ἀρέσουν ὑπερβολικὰ τὰ πολλὰ κοσμήματα μὰ σὲ ὀλωσδιόλου ξεχωριστὲς στιγμές. Σήμερα λόγου χάρι δὲ μ' ἀρέσει νάχω πολλὰ τέτοια στολῖδια ἐπάνω μου. Ἐγὼ, μπροστὰ στὸν κόσμο, ντρέπομαι πάντα νὰ φορῶ διαμαντικὰ καὶ χρυσάφια. Ντρέπομαι. Εἶναι ἀκριβῶς τὸ αἶσθημα τῆς δυσφορίας πὺν μὲ κυριεύει, σὰ μὲ βλέπουν ξένοι μὲ πολλὰ κοσμήματα. Φαντάζομαι, δὲν εἶναι σεμνόν. Μοῦ φαίνεται, τὰ διαμάντια καὶ οἱ ἄλλες πέτρες ἁμαρτωλοὺς διαλογισμοὺς πάντα φέρνουνε. ...

Φέρνουνε κιόλας; Μπορεῖ ὄχι. Ἴσως νὰ μοῦ φαίνεται ἐμένα ἔτσι, ἐπειδὴ πάντα μου τὴ γυναῖκα τὴν ἔστησα σὲ ἓνα ξεχωριστὸ στηλοβάτη, εὐγενικότατης ἀφάνειας. Κάποια ἀνατολίτικα καφρῖσια πάντα τραβοῦνε τὴν ψυχὴ μου ἐμένα. Καὶ πάντα μου, τὶς ὥραίες γυναῖκες πὺν ξαπλωμένες εἶναι ράθυμα στὰ χαμηλὰ ντιβάνια, δουλεῦτρες ἀνεχτίμητες τῆς εὐτυχίας ἐνὸς μοναχὰ ἀνθρώπου, τὶς ζήλεψα καὶ πολλὲς φορές, ὥρες πέρασα μαζί τους ἀλησμόνητες, ἀφύογτας

τὸ ξένοιαστο καὶ παιδικήσιο γέλοιό τους, μὲ θαυμασμό γιὰ τὴν ὁμορφιά τους τὴν ἀπείραχτη πὺν κανένα μάτι ξένο καὶ δῖβουλο δὲν ἦρθε ποτὲ ν' ἀσκημίσει. . . .

Τὰ δαχτυλῖδια καὶ τὰ ἀκριβὰ πετράδια νὰ μὴ στολίζουν, θᾶψα, τοὺς ὤμους καὶ τὰ χέρια τῶν ὡραίων γυναικῶ, μπροστὰ στὸν κόσμον πὺν μεθυμένος πάει κ' ἔρχεται στὶς σάλες τοῦ χοροῦ. . .

Κατεβασμένες οἱ βαρηὲς κουρτίνες τῆς μεγάλης αἴθουσας, ὅλα ἀσάλευτα καὶ σιωπηλά, σὰν ἀπὸ θλίψη, σὰν ἀπὸ ἀριστοκρατικὴ ἀκαταδεχτοσύνη. . . Καὶ μέσα στὸ μεσόφωτο, κάποια μορφὴ, πὺν ἀνάρια - ἀνάρια, ξεχωρίζει στὶς σκιές, ἀναγερετὴ στὰ πλούσια βελούδα τῆς παλαινῆς πολυθρόνας μὲ τὶς σκαλισμένες χίμαιρες. . .

Τὶ νὰ συλλογᾶται ; - Τὰ εὐγενικὰ τὰ δάχτυλα, εἶναι γεμάτα δαχτυλῖδια, ἐπειδὴ, ἐκεῖ πὺν θαμποφαίνεται, λάμπες πολύχρωμες ἀστράφτουν πότε - πότε. . .

Τὰ γλωμὰ τὰ δάχτυλα, ποῦναι γεμάτα δαχτυλῖδια, πάντα μου τὰ ἐλάτρεψα. Γιατὶ ἀπόλα τὰ ὡραία πράγματα, τὰ ὡραία χέρια ἀγαπῶ περισσότερο. — ὦ τὰ ὡραία χέρια, τὶ δὲ μοῦ λένε ! — Καὶ ὅ,τι μοῦ λένε εἶναι τόσο ἀβρὸ καὶ τόσο ντελικάτο, πὺν ἐγὼ ξεχνιοῦμαι, σ' ἄφωνο θαυμασμὸ μπροστὰ τους . . . καὶ τὰ κυτᾶζω ἀκούραστα, λογιᾶζοντας συγκινημένη βαθύτατα, ὅλες τὶς κινήσεις πὺν κάμανε χιλιάδες χρόνια τώρα.

Πόσες φορὲς δὲν ἀνοίχτηκαν σὲ θερμὴ δέηση μπρὸς σὲ κάποια μισοσβυσμένα κονίσματα σκοτεινῆς καὶ παράμερης ἐκκλησίτσας Πόσες φορὲς, δὲ φέρανε μ' ἀνείπωτη ὀδύνη τὸ λευκὸ μαντῆλι, καὶ σπογγίσανε ἓνα δάκρυ . . . Πόσες φορὲς δὲ χαδέψανε στοργικὰ ἓνα σγουρὸ κεφαλάκι παιδιοῦ Πόσες φορὲς δὲ περάσανε ἐλαφρὰ καὶ ἀφωσιωμένα, πάνω ἀπὸ τὸ κουρασμένο μέτωπο ἑνὸς ἄρρωστου Πόσες φορὲς δὲν πλέχτηκαν ἐρωτικὰ καὶ γλυκότητας στὸ λαιμὸ τοῦ Ἀγαπημένου . . . Πόσες φορὲς δὲ γλυκάνανε τὴ δυστυχία . . . Καὶ πόσες φορὲς, αὐτὰ τὰ ἴδια γλωμὰ χερᾶκια δὲν τὰ εἶδα ἐγὼ, νὰ φεύγουν σταυρὸ στὰ στήθη ἐπάνω, σμιγμένα μὲ λουλούδια . . .

Γιατὶ φεύγουν ; Ποῦ πάνε καὶ ποῦ θὰ μᾶς ἀφήσουν ; . . .

Ἀπόψε ποῦ εἶμαι στὴν κάμερα μου, ἀναλογίζομαι ὅλης τῆς μέρας τὶς ὥρες πῶς περάσανε Μοῦρχειται πάλι νὰ ρωτήσω τὸν ἑαυτὸ μου σὰν τί ἀπόμεινε, ξεχωριστὰ τοποθετημένο στὴ ψυχὴ μου.

Κάθε φορὰ πὺν φεύγω, ἀπόνα χορὸ, ἀπόνα θέατρο, ἀπὸ μιὰ

φιλική ἐπίσκεψη, τὴν ἴδια πάντα ἐρώτησι, κάνω στὸν ἑαυτό μου. Σήμερὰ ποὺ ἦταν ἡ ἑορτή μου, ποὺ τόσον ἤμουν εὐτυχισμένη τὸ πρωῒ, ποὺ τόσοι καὶ τόσοι ἦρθαν καὶ μὲ εἶδαν καὶ μοῦ μίλησαν.... ὁ Μίμης ποὺ μοῦ φώναξε γελαστὸς τὸ μεσημέρι στὸ περιβόλι, καὶ μ' ἀρώτησε, ἀνέβρω τί ἔχει μέσα τὸ λιλὰ βελουδένιο κουτάκι ποὺ μοῦ κρατοῦσε (εἶχε ἓνα κολλιὲ ἀπὸ σκαραμπαίους).

Ἡ Φωφῶ, ποὺ σηκώθηκε ἄξαφνα καὶ μοῦ εἶπε στ' αὐτὴ πῶς ἦταν ἀναγκασμένη νὰ φύγει νωρίς, γιατί τὴν περιέμενε κάποιος ὁ Παῦλος νὰ πᾶνε μὲ τ' ἀμάξι οἱ δύο τους —

— Μὰ καταλαβαίνεις Ρίτα; οἱ δύο μας ὁλομόναχοι μὲς τ' ἀμάξι!

Ἡ κυρία Φωκᾶ ποῦναι μικρὴ - καὶ μοιάζει κοριτσάκι μὲ φορέματα μεγάλῃς, καὶ κάνει πάντα τὴ σοβαρὴ καὶ λέει ὅλο γιὰ τὶς εὐτύνες ποὺ ἔχει τὸ σπίτι.

Μ' ἀρέσει πολὺ νὰ τὴν ἀκούω, καὶ χαμογελῶ γιατί μοῦ φαίνεται, πὼς παίζομαι σὰν τὰ παιδάκια τὶς «κουμπάρες» — σὰν μιλεῖ ἔτσι —

Στὶς πέντε δώσαμε τὸ τσαῖ. Ἀνάψαμε τὴ λάμπα καὶ στὴ στιγμὴ φωτίστηκε ἡ συντροφιά καὶ ὅλα τὰ πρόσωπα γύρω σὰ ν' ἀνάσαναν, καὶ ὅλοι κινήθηκαν στὰ καθίσματα τους καὶ μιλῆσανε πρὸς μεγαλόφωνα. Μιὰ κυρία, παρακάλεσε τοὺς ἀδελφούς μου νὰ κάμουν λίγει μουσική. — Μιὰ ἄλλη κυρία σηκώθηκε καὶ πλησίασε τὰ ταμπλό τῆς Ἀντιγόνης, τῆς ἀδελφῆς μου, κ' ἔλεγε πὼς αὐτὸ τὸ κορίτσι ἔχει talento. Ἕνας κύριος πῆγε κοντὰ στὴν κυρία Φωκᾶ καὶ τὴν ἀρωτοῦσε:

— Madame, στὸ τραγουδάκι τῆς Ζωζέττας ποὺ τραγουδῆσατε τόσο ὥραϊα προχτὲς τὸ βράδυ, ἔχει κάποιος στίχο νὰ λέει: θὰ ᾄδῃτε φρατζέζικη χάρη. . . «καὶ τὰ λοιπὰ» μπορεῖτε νὰ μοῦ τὴν ξηγήσετε; Τὶ θέλει νὰ πεῖ: «Καὶ τὰ λοιπὰ.» — κ' ἔσκυβε κοντὰ τῆς — καὶ τὴν ἀρωτοῦσε — κ' ἐκείνη κοκκίνιζε. . .

Τὶ ἔπαιξαν; τί σημαίνει; Εἶναι στιγμὲς ποὺ ἓνα ἀπλὸ τραγουδάκι τοῦ δρόμου ξυπνᾷ μέσα μας τόσοις κόσμους κοιμισμένους καὶ ἀνυποψίαστους, τόσοις στοχασμοὺς παρᾶξενους, ποὺ οὔτε ποτὲ ψυχανεμιστήκαμε πὼς μπορούσαν στὸ εἶναι μας νὰ κρύβονται. Τὸ τραγουδάκι τοῦ δρόμου ποὺ τὸ τραγουδεῖ ἓνα ἀδύναμο παιδάκι, μελαχροινὸ καὶ γλυκοπρόσωπο, ποὺ ἀκούεται βράδι βράδι τὴν ὥρα ποὺ ἀνάβουνε τὰ φῶτα, καὶ μοιάζει σειρήνας φωνή, ἢ φωνοῦλα τῆς μικρῆς βοεμῆς ποὺ ξεκίνησε ἀπὸ μακριὰ γιὰ ν' ἀρθεῖ νὰ μᾶς κελᾷ ἡσυχίαν καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ζωῆς.

Ἔρχεται καὶ σταματᾷ κάτω ἀπὸ τὰ κλειστὰ παράθυρά μας καὶ μᾶς μιλεῖ τὸν πόθο καὶ μᾶς μιλεῖ τὸν ἔρωτα καὶ μᾶς δηγᾶται τὴν ὁμορφιὰ τῆς ζήσης κάτω ἀπὸ τὰ κουρελιασμένα τζαντήρια. Τῆς

ζήσης πού δὲν ξέρει τίποτα ἄλλο, καὶ δὲν θέλει τίποτα ἄλλο παρὰ τὴν ἡδονὴ τοῦ φιλοῦ κάτω ἀπὸ τ' ἄστρα καὶ πού ἀκολουθᾷ τὰ χελιδόνια καὶ πᾶσι ὅπου αὐτὰ πηγαίνουν καὶ φεύγει μαζί τους πρὸς τὸν ἥλιο. Σειρήνα εἶναι ἡ φωνούλα της καὶ μᾶς προσκαλεῖ κ' ἑμᾶς μαζί της. Γι' αὐτὸ πάντα μας σὰν τὴν ἀκούμε νὰ πλησιάζει, φίδι φαίνεται μας πού ἔρχεται νὰ ξεδιψάσει πίνοντας τὴν ψυχὴ μας, πού νοσταλγικὰ αἰώνια της ἀναθυμᾶται τὴ γλῦκα τῆς ἁμαρτίας.

Τὰ παιδιὰ ἔπαιξαν ἓνα ἄλλο κομμάτι. Ἕνας χείμαρρος πού κατρακυλᾷ κι ὅλο γίνεται καὶ πιὸ ὀρηκτικός. Στὴν ἀρχὴ σιγαλινὰ ἀκούγεται τὸ νερὸ πού πλατὶ ξεχύνεται. Μαλακὰ μαλακὰ ἀπλώνεται ὥστερα καὶ κάτι μουρμουρίζει στὶς λυγαριὲς καὶ στὰ καλάμια, πού προσεχτικὰ σκύφτουνε κι ἀφουγκράζονται. Λέει τὰ λουλούδια, τὰ δέντρα, τὰ λιβάδια πού γλυκοπότησε, δηγᾶται καὶ τὰ πουλιὰ πού ἄκουσε νὰ κελαδοῦνε στὶς λεύκες καὶ τὶς κοπέλες δηγᾶται τὶς λιγερόκορμες πού τοῦ παραδοθήκανε. . .

Καὶ περνᾷ καὶ κατεβαίνει. Κι ὅσο περνᾷ καὶ κατεβαίνει, τόσο καὶ πιὸ ἄγριος γίνεται. Καὶ δὲ λέει πιὰ τίποτα. Μῆτε θυμᾶται πιὰ τὰ πουλιὰ καὶ τὶς κοπέλες. Εἶναι δυνατὸς τώρα καὶ τρανὴ εἶναι δύναμή του καὶ συνεπαίρνει ὅ,τι βρεθεῖ στὸ διάβα του. Καὶ τὰ ταπεινὰ σπιτάκια συμαξεύονται στὴν ποδιὰ τοῦ βουνοῦ κι αὐτὸς περνᾷ ἀποπάνω τους καὶ τὰ ξεθεμελιώνει σύριζα. Κ' εἶναι ἡ βουὴ τοῦ νεροῦ σὰν τὴ βουὴ μεγάλου δάσου πού τὸ δέρνει ἀνεμικῇ. Καὶ ὁ χείμαρρος ὅλο κι ἀγριεῖει καὶ φαίνεται σου γελᾷ καὶ ξεκαρδίζεται.

Πῶς τρώμαξα! Σὰ χείμαρρος μοῦ φαίνεται θὲ νᾶναι κ' ἡ ἀγάπη. Ποιὸς ξέρει! . . .

Μόλις ἀκούστηκαν οἱ πρώτες νότες ὅλοι σωπάσανε καὶ πρόσεχαν μὲ τὰ δυνατά τους καὶ ἄποτε σκύβανε ὁ ἓνας στὸν ἄλλον καὶ ἄκουσα δυὸ ὥραιες κυρίες χαμογελαστὰ νὰ λένε:

— Ὁραῖο. Δὲν εἶναι ὥραιο; Σᾶς ἀρέσει ἡ μουσικὴ;

— Μ' ἀρέσει. Ξέρουνε ἄρα γε. (καὶ ἄρχισε νὰ σιγοτραγουδεῖ:)

«Ἐγὼ εἶ. . . εἶ. . . εἶ. . . μαι ἡ νέα-α α α α γυναι-αι αι κα! . . .»; Τ' ἀδέρφια μου ἐννοεῖται δοσμένοι στὴ μουσικὴ ἐξακολουθοῦσαν τὸ κομμάτι, μὲ τὴ συγκίνηση πού πάντα δίνει στὸν καλλιτέχνη ἡ ἰδέα πὼς τὸν ἀκούνε ἄνθρωποι πού τὸν καταλαβαίνουν.

Ἄξαφνα ὅλη ἡ σάλα γέμισε ἀπὸ κουβέντες. Κι ὅσο ὁ ρυθμὸς τῆς μουσικῆς γενότανε ζωηρότερος, τόσο καὶ οἱ κουβέντες γινόντανε ζωηρότερες.

Ἐγὼ δὲν μπόρεσα πιὰ. Σηκώθηκα μὲ προσοχὴ νὰ μὴ μὲ

ἀντιληφτεῖ κανέναν καὶ πλησιάζοντας τὰ παιδιὰ τοὺς εἶπα νὰ σταματήσουνε. Τοὺς κουράζομε τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ζαλίζομε.

Εἶχαν ἔρθει νὰ περάσουν τὴν ὥρα τους, νὰ μιλήσουν, νὰ γελάσουνε, νὰ δοῦνε τὶ θὰ φορῶ, πῶς θὰ δέχομαι, πῶς θὰ φερθῶ γιὰ ν'ἄχουνε νὰ μιλήσουνε ὕστερα στὸ κατοπινὸ σπίτι, ὅπως καὶ στὸ δικό μου μιλήσαμε γιὰ τὸ πρωτύτερόν. . . Μολαταῦτα συμμορφώθηκα μαζί τους, γέλασα μ' ὅ,τι τοὺς φαινότανε γελοῖο, συμφώνησα μὲ ὅ,τι λέγανε καὶ τὴ νύχτα σὰν ἔφυγε ὁ Μίμης τελευταῖος ἀπ' ὅλους μοῦ εἶπε πῶς αὔριο στίς πέντε παίρνομε τὸ τσαΐ στὸ σπίτι τοῦ Πρέσβη.

— Πολὺ καλὰ, εἶπα χωρὶς νὰ πολυαντιληφτῶ τὶ μοῦλεγε, στοῦ Πρέσβη. . . Ναί, ναί. . .

Ἐκεῖνος μὲ φίλησε στὰ μαλλιά ὅπως κάνει πάντα, μ' ἀπαράβατη τυπικότητα καὶ μὲ καληνύχτισε.

Τώρα τὶ ἀπόμεινε στὴν ψυχὴ μου, ἀπ' ὅλες τίς ὥρες ποὺ πέρασαν τὴ σημερινὴ μέρα;

Τίποτα. Λίγη κούραση ἴσως;

Ὅχι! Ὅχι! Τίποτα. . .

VI

Στὸ τσαΐ τοῦ κ. Blanc τοῦ Πρέσβη γνώρισα πολλοὺς ἀνθρώπους χτές. Σπάνια σαλόνι εἶναι τόσο πλούσια καὶ τόσο καλλιτεχνικὰ βαλμένο ὥσάν ἐκεῖνο τοῦ Πρέσβη. Ὅπου καὶ ἂν στραφῇ τὸ μάτι ὠραῖα στολίδια βλέπει. Ταμπλό, λουλούδια, χαλιά, ἐπιπλα. Ὅλα εἶνε διαλεγμένα ἀπὸ τὰ πιὸ σπάνια, τὰ πιὸ πολύτιμα. Θὰ πεθυμοῦσα πολὺ καὶ τὸ σπίτι τὸ δικό μου νᾶταν αὔριο ἔτσι. Μολαταῦτα, πάλι καλῆτερα θὰ προτιμοῦσα τὸν ἀτατολίτικο ρυθμό. Ὡς καὶ τὰ καφάσια ἀκόμα θ' ἄβαζα ἂν ἦτανε στὸ χέρι μου. . . Ὅμως σὰν σκεφτῶ πῶς θὰ κατοικῶ ἐγὼ ἐκεῖ μέσα, καὶ θὰ ζῶ τὴ ζωὴ ποὺ ἔχω τώρα, μοῦ ἔρχεται νὰ γελῶ μὲ τίς πάρα πολὺ μυθιστορηματικὲς μου τοῦτες ἐπιθυμίες. . . Στίς γωνιές, κάτι γλόμποι ἡλεκτρικοὶ σκορπίζανε ἓνα φῶς ροῦζ-πάλ παντοῦ. Τὸ σκόρπιζαν καὶ στοὺς κυρίους καὶ στίς κυρίες, καὶ εἶδα μιὰ πολὺ ἄσκημη ὅπως τῆς ἔδιδε ἡ ντελικάτη ἀπόχρωση τῆς λάμπας, νὰ παίρνει τὸ πρόσωπό της, τὸ χρῶμα μιᾶς λευκῆς καμέλιας ἐκεῖ κοντὰ της. Ἀπὸ τὴ στιγμή ἐκείνη ἡ ἄσκημη κυρία μοῦ ἔγινε συμπαθητικὴ. . .

Ἡ κ. τοῦ Πρέσβη, φαίνεται νᾶναι πολὺ, μὰ πάρα πολὺ, ἀγεφυμένη γυναικα καὶ καθὼς πρέπει. Μοῦ ἔκανε ξέχωρα ἐντύπωση ὁ τόνος τῆς φωνῆς της, τόσο μαλακὸς καὶ γλυκὸς ποὺ ἀκουγόταν σὰ μιλοῦσε. Κουβέντιαζε κ' ἡ φωνὴ της τόσο χαδευτικὰ ἀπλωνότανε σ' ὅλη τὴ σάλα, ποὺ θαρρεῖς, ὅλα ἔπαιρναν πνοὴ ζωῆς γιὰ νὰ τὴν ἀκούσουν.

Ἀλήθεια, ὅλα ὅσα ἔχομε στὸ σπίτι μας, ὥς καὶ τὰ πιὸ μικρά, καὶ τὰ πιὸ ἀσήμαντα, τὸ ρυθμὸ τῆς δικῆς μας ψυχῆς ἔχουνε. Ἄσκημα, ὁμορφα, εἶναι ἡ ψυχὴ μας αὐτά. Ἐμεῖς, τὸ παραμικρὸ δὲ μπορούμε νὰ κάμομε, πὺν νὰ μὴν εἶναι ἡ ἐσώτατη ἀπεικόνιση τοῦ Ἐγὼ μας. Ἔτσι ὅλο τὸ Ἐγὼ, καὶ τῆς γυναίκας αὐτῆς θαυμάσια βρίσκεται ἐναρμονισμένο μὲ τὸν ἐκλεχτὸ ρυθμὸ τοῦ σπιτιοῦ της....

Θυμήθηκα τὸ νῖλ μπιλιετάκι, καὶ τὴν τολμηρὴ του ὑπογραφή, καὶ συλλογίστηκα πὺς θὰ τὸν ἀγαποῦσε λοιπὸν στ' ἀλήθεια τὸν Μίμη, γιὰ νὰ τοῦ γράφει μ' αὐτὸν τὸν τρόπο. Μόνο μιὰ πὺν ἀγαπᾷ πραγματικά, γράφει ἔτσι ἀπόσεκτα.... Ἡ μιὰ πολὺ ἐλαφρά.... Ἡ μιὰ, πὺν εἶδε τίς πρῶτες λευκὲς τρίχες στὰ ὠραῖα της ξανθὰ μαλλιά.... Θέ' μου, πόσο πένθιμη, καὶ φριχτὴ εἶναι γιὰ μᾶς τίς γυναῖκες ἡ στιγμή αὐτή... Ἀκόμα πιὸ πένθιμη καὶ πιὸ φριχτὴ, σὰν συλλογούμεστε, πὺς ὅλα τὰ ἀνεκτίμητα χρόνια τῆς νιότης, περάσαν κ' ἐξαφανιστήκαν, καὶ τίποτα, καὶ καμμιά δύναμη δὲ μπορεῖ νὰ μᾶς τὰ ξαναφέρει πίσω.... Πιὸ φριχτὴ καὶ πιὸ πένθιμη γιὰτί ἔξομε πὺς ἔχομε ἀκόμα πολλὰ χρόνια νὰ ζήσομε ἔτσι... ὅλο αὐτὸ τὸ ξανθὸ κύμα τῶν μαλλιῶν σιγὰ σιγὰ θὰ γίνη κατὰλευκο!... Πόσα χρόνια πὺν θὰ ζήσομε καὶ δὲ θὰ μᾶς ἀγαποῦνε... Πόσα χρόνια ἀκόμα, Θε μου!... Κ' εἶναι τὸ νῖλ μπιλιετάκι τῆς ἐξαιρετικῆς αὐτῆς κ' εὐγενικῆς γυναίκας ἡ ὑστερνὴ προσπάθεια πὺν κάνομε γιὰ νὰ ξεγελάσομε τὴν ζωὴ μας, πὺν τρέμει στὴ προσέγγιση τῆς μοναξιᾶς καὶ τοῦ Θανάτου.... Ἡ ἀγάπη της τρομαχτικὰ μοῦδωσε νὰ προγευτῶ τὴ δύση τῆς νιότης τῆς ἐδικῆς μου.

Εἶχε ἐντούτοις πολὺν κόσμον ἔχτὲς στοῦ Πρέσβη καὶ τὸ τσαῖ τὸ πείραμε ἀνάμεσα σὲ χίλιες δυὸ κουβέντες καὶ συζητήσεις. Φιλολογία, Τέχνη, κοινωνικὰ σκάνδαλα, ὅλα ἀνεκατωμένα, στὴν κομψόλογη φλυαρία τοῦ καλοῦ κόσμου εἶχανε μία ἐπιπόλαιη κ' ἔξυπνη ζωηράδα πολὺν εὐχάριστη....

— Τὸ νέο ἔργο; Ἀνόητο. Παντελῶς ἀνόητο....

— Τὸ εἶδατε madame;

— Νὰ σᾶς πῶ, ὄχι καὶ τόσο. Στὸ τέλος τῆς δεύτης πράξης ἀποκοιμήθηκα.

— Ἀκουσα εἶναι πολὺ ἀνιαρὸ καὶ... ἄσεμνο.

— Φριχτά... Φανταστῆτε μιὰ γυναῖκα ν' ἀφήσει τὸν ἄντρα της καὶ τὰ δυὸ της παιδάκια, καὶ νὰ πάει μ' ἓνα γέρο πλούσιο... Ἔργα εἶν' αὐτὰ σᾶς παρακαλῶ;

— Μὰ γιὰτί ἔφυγε; πὺς δηλ. τὸ δικαιολόγησε αὐτό;...

— Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὺς ἡ δικαιολογία εἶταν πολὺ λογιῇ....

Ὁ ἄντρας εἶχε ἐντέλως καταστραφεῖ.... (καὶ ἡ κυρία πὺν ἀνάλυε τὸ ἔργο γέλασε.)

— Μὰ εἶναι φριχτό . . . μὰ εἶναι φριχτό αὐτὰ δὲν εἶναι πράματα . . .

— Ἐμένα μου ἄρεσε . . . πάρα πολὺ μου ἄρεσε. Εἶπα ἐγὼ τότε.

— Σᾶς ἄρεσε ; σᾶς ἄρεσε Σᾶς ;

Ἐέχασα νὰ πῶ ὅτι ἐκεῖ εἶταν κ' ἓνας παλιὸς συμμαθητὴς τοῦ Μίμη, ὁ κ. Λώρης Ἀστεριάδης. Ἐνας νέος πολὺ λεπτὸς ψιλὸς καὶ μελαγχροινός, ἓνας σιωπηλὸς νέος ποὺ δὲ βγάζει μιλιὰ παρὰ κἀθεται αἰωνίως παρὰμερα, (ἔτσι τουλάχιστο τὸ ἀντελήφθηκα ἔχτές) κι ἀκουμπᾷ τὸ κεφάλι του στὸ χέρι του κρατῶντας διαρκῶς τὸ μαντηλάκι του. Ὅταν μπήκαμε στὴ σάλα εὐτὺς ὁ Μίμης ποὺ εἶχε χρόνια νὰ τονε δεῖ ἔτρεξε καὶ τὸν ἀγκάλιασε καὶ φιληθῆκαν καὶ κατόπι μου τὸν παρουσίασε μὲ ἀτελείωτους ἔπαινους ἐνθουσιασμένος παραπολὺ ὁ Μίμης γιὰ τὴν ἀντάμωση αὐτῇ. Ἐγὼ ἔπειτα ἔφυγα καὶ πῆγα κοντὰ στὶς ἄλλες κυρίες καὶ μιλούσαμε, καὶ πιά δὲν τὸν ξαναθυμήθηκα τὸν κ. Ἀστεριάδη.

Ξαφνίστη α. Τόση δὲ ἀπορία γιατί εἶπα πῶς μ' ἄρεσε τὸ καινούργιο ἔργο ; Κ' εἶταν ὁ κ. Ἀστεριάδης ποῦ μ' ἀρωτοῦσε ἔτσι, καὶ μέ κύταζε μ' ἓνα ὕφος μισὸ σοβαρὸ, μισὸ εἰρωνικό.

— Σᾶς ἄρεσε ; σᾶς ἄρεσε Σᾶς ;

Ὅλοι νόμισαν στὴ σάλα. πῶς ἡ ἐρώτιση αὐτὴ γινόταν μὲ ἔκπληξη γιὰ τὸ θάρρος μου, νὰ ὁμολογῶ ἔτσι τολμηρὰ ἐγὼ ἓνα κορίτσι πὼς ἔβρισκα καλὸ ὅ,τι μιὰ ὀλάκαιρη συναναστροφή, καὶ τί συναναστροφή ! καταδίκασε ὡς ἀνήθικο . . . Ἰσως μάλιστα νὰ μὴν ἔπρεπε νὰ πῶ, οὔτε πῶς παρεβρέθηκα κὰν στὴ παράσταση.

— Ἀστεieiνεται. Εἶπε ὁ Μίμης γελῶντας γιὰ νὰ μετριάσῃ τὴν ἐντύπωση. Κι ὅλη γέλασαν, καρτερῶντας νὰ κάμω κ' ἐγὼ τὸ ἴδιο.

Ὁ κ. Ἀστεριάδης σοβαρέφτηκε διὰ μιᾶς, κ' ἐγὼ, πειραγμένη, γιατί ; οὔτε ἐγὼ δὲν ξέρω, κύταξα σχεδὸν δυσαρεστημένη ὅλους γύρω γύρω κι ἀπάντησα στὸ Μίμη.

— Δὲν ἀστεieiύομαι καθόλου. Τὸ ἔργο μ' ἄρεσε, ἐπειδὴ τέτοια ἔργα, δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ ν' ἀρέσουν . . . (σ' ὅσους τὰ καταλαβαίνουν.)

Μολαταῦτα, αὐτὴ τὴ στιγμὴ, τὸ μετανοιώνω. Δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ μιλήσω ἔτσι. Δὲν εἶταν κανένας ἀπολύτως λόγος νὰ θελήσω ἔχτές βράδν νὰ φανερώσω, ἔστω καὶ ἐλάχιστο μόνο μέρος, ἀπὸ κείνα ποῦ σκέπτομαι. Ποιὸς εἶταν μπορερὸ νὰ μὲ καταλάβει ἀπὸ κεῖ μέσα. Μήπως τίς κωμικὲς καὶ γελοῖες τους συνθῆκες ἐγὼ δὲν τίς γνώριζα ; . . . δὲν ξέρω, πόσο ὑποκριτικὰ καὶ ψεύτικα εἶνε ὅλα ὅσα κάνουν, καὶ δὲν εἶμαι ἐγὼ ποὺ εἶπα, θὰ πασκίσω νὰ συμμορφωθῶ καὶ νὰ γίνω ἴδια

μ' αὐτοὺς ὅλους; ... Κι ὁ Μίμης τί θὰ πεῖ, κ' ἡ μαμά του, ἡ αὐστη-
ρὴ αὐτὴ ἀριστοκράτησα πῶς θὰ μὲ κρίνει;

— Μὰ γιὰ ποιοῦ ἔργο λές Ρίτα μου; Ἴσως δὲν κατάλαβες καλὰ
γιὰ ποιοῦ πρόκειται:

Κ' ἡ μαμά τοῦ Μίμη ἀνάλαβε τὴν ὑπεράσπιση. Ὅχι τὴ δική
μου τὴν ὑπεράσπιση, παρὰ τοῦ γυιοῦ της, τὴν ἐδική της—ὁλόκληρης
τῆς οἰκογένειας της.

— Ἴσως μαμά. Ἐκαμα τότε ἐγὼ χαμογελῶντας, καὶ στρά-
φηκα ν' ἀπαντήσω στὴ κυρία ποῦ τὸ ροῦ χρῶμα τὴν ἔκανε συμπαθη-
τικὴ ποῦ μ' ἀρωτοῦσε, ἂν εἶναι ἀλήθεια πῶς ἡ φιλενάδα μου Φωφῶ
παντρεύεται καὶ παίρνει τὸν κ. Παῦλο Φωκᾶ τὸ ζωγράφο.

Καὶ σιγὰ-σιγὰ ἄρχισε πάλι ἡ φλύαρη συναναστροφή νὰ βρῖσκει
τὸ δρόμο της ποῦ τόσο ἀπότομα τῆς τὸν εἶχα διακόψει μὲ τὶς χειρα-
φετημένες μου σκέψεις.

Μόνον ἡ κυρία τοῦ Πρέσβη καθόταν μελαγχολικὴ κι ὁσάκις ἀν-
τίκρυζαν τὰ βλέματα μας μοῦ χαμογελοῦσε μὲ φιλικότατο χαμόγελο
ὥσάν νὰ ἤξερε ἐκείνη πόσο ἥμουν στενοχωρημένη καὶ πόσο μοῦ
ἔκανε κακὸ ὅλων αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ἡ χαμηλὴ καὶ στενότατη
ἀντίληψη.

Ὁ κ. Ἀστεριάδης, τίποτα δὲν ἔκανε πιά. Καθόταν πάλι στὴν
ἴδια θέσι καὶ κρατοῦσε τὸ κεφάλι του, καὶ τὸ μαντηλάκι του, κυτά-
ζοντας κάποιον ἀόριστο σημεῖο ... Σὰν νᾶλειπε ὁλότελα ἀπὸ τὴ σάλα
σὰν νὰ μὴν ἦταν ἐκεῖνος ποῦ μ' ἀρωτοῦσε, ἔτσι ζωηρὰ, ἂν μ' ἄρεσε
ἐμένα τὸ ἔργο. (καὶ πῶς νὰ μ' ἄρесе ἐμένα, καὶ τί ἤμουν ἐγὼ ποῦ
ἔλεγα πὼς τέτοια ἔργα εἶναι ὥραϊα ...)

Τώρα τίποτα καθόταν συλλογισμένος... καὶ δὲ μιλοῦσε πάλι...
Αὐτὸ μοῦ φάνηκε ἀστεῖο καὶ γέλασα.

— Γιατί γελάτε;

Μοῦ εἶπε ἕνας κύριος ποῦ καθόταν δίπλα μου. Ἕνας κύριος ἀπὸ
κείνους ποῦ τὸχουν γιὰ εὐγένεια νὰ μὴν τοὺς διαφεύγει τίποτα ἀπολύ-
τως. Λόγου χάρι. Θέτε νὰ ποτραβηχτῇτε σὲ μιὰ γωνίτσα, γιὰ νὰ
ξεξωλιστῇτε λίγο ἀπὸ τὸν θόρυβο; Αὐτὸς σᾶς ἀντιλαμβάνεται καὶ σᾶς
παίρνει ξοπίσω.

— Τί ἔχετε; Γιατί μᾶς στερῇτε τὴν συντροφιά σας; Μήπως,
πρὸς Θεοῦ, εἶστε ἀδιάθετοι; ... Ἐσεῖς φρυσιὰ ἀπελπίξεστε καὶ γυρ-
νάτε πίσω στὸ θόρυβο τῆς συναναστροφῆς, γιατί χίλιες φορὲς εἶναι
προτιμότερος ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κυρίου.

— Μὰ, τί μ' ἐρωτᾶτε παρακαλῶ, γιατί γελῶ; Θυμοῦμαι τὴν
προηγούμενην σκηνή... ὀλίγον ἔλειψε νὰ πιστέψουν ὅλοι πῶς τὸ
ἔργο ἐκεῖνο μ' ἄρεσε, ἐνῶ ἐγὼ οὔτε κἀν τὸ εἶδα.... Ὅλοι γέλασαν

ὅταν ὁ κύριος διηγήθηκε μεγαλόφωνα ὅτι τοῦ εἰπά, καὶ μόνο ὁ κ. Ἀστεριάδης συνοφρονόθηκε περιφρονητικά, καὶ ἡ κ. Blanc ἔπαψε νὰ μοῦ χαμογελᾷ φιλικὰ καὶ γνώριμα.

Ἐπὶ τέλους ἤθελα νὰ ἡσυχάσω. Δὲν ὑπόφερα νὰ συλλογοῦμαι ἔτι ἐπιτόλαια δοσμένο τὸ ἐγὼ μου στὴν κρίση αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. Μία ἀγανάκτηση ἐνοιωθᾷ γιὰ τὴ στιγμιαία μου ὀρμή. Ὅμως, μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, τίποτα δὲ μᾶς ξεχώριζε στὴ συντροφιά. Ὅλοι εἴμαστε μὲ τὶς ἴδιες ἰδέες μὲ τὶς ἴδιες πεποιθήσεις. Δὲν ὑπῆρχε λόγος νὰ λοξοδρομήσω ἐγώ. Ὁ κ. Ἀστεριάδης ποὺ φαινόταν πῶς ἐκείνος κάπως πλατύτερα ἔβλεπε, εἶταν ἓνας ξένος, ἓνας περαστικός, κ' ἡ κ. Blanc τὸ ἴδιο. Ἀλλως τε ἀφοῦ ὁ Μίμης συμφωνοῦσε μὲ τοὺς ἄλλους...

Ὁ Μίμης ἀρώτησε τὸν κ. Ἀστεριάδη γιὰ τὰ ταξίδια του, ἂν πῆγε στὴν Ἰταλία, ἂν πῆγε στὸ Παρίσι, στὴν Αἴγυπτο...

Πῆγε παντοῦ εἶπε, καὶ πιά δὲ θέλησε νὰ πῇ ἄλλο... Θαρρῶ πῶς δὲν πηγαίνει ἓνας νέος στὴν Ἰταλία καὶ στὴν Αἴγυπτο, γιὰ νὰ ρθῇ ὕστερα καὶ νὰ λείει: «Πῆγα». Ἐχτὸς ἂν πάει γιὰ ἐμπορικὰς ὑποθέσεις. Μὰ ἄκουσα πῶς ὁ κ. Ἀστεριάδης εἶναι συγγραφέας.

Γιὰ ὅλο τὸ κόσμο δὲ θάθελα νὰ ἐκτεθῶ πάλι καὶ νὰ μὲ ποῦνε «intellectuelle» τώρα... Μποροῦσα νὰ μιλῶ μ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς γιὰ τέχνες, γιὰ κρίκει, μποροῦσα... γιὰ ὅ,τι ἤθελα μποροῦσα νὰ μιλῶ μὰ μὲ κανένα τρόπο δὲ μοῦ ἐπιτρεπόντατε νὰ πάω κοντὰ στὸν κ. Ἀστεριάδη καὶ νὰ τὸν ρωτήσω τί εἶδε στὴν Αἴγυπτο καὶ στ' ἄλλα μέρη ποῦ πῆγε... Μόνον ἂν τὸν ρωτοῦσα ἂν ἔχει ἐκεῖ πέρα ὁμορφες γυναῖκες, καὶ γιὰ κάθε τί ποῦ σχετίζεται μ' αὐτὲς, τότε μόνο θά'χε ἐνδιαφέρον ἢ περιέργειά μου καὶ ἡ συζήτηση τότε μόνο θὰ σκορπιζότανε κυρίαρχη. Τότε, καὶ ὁ κύριος ποῦ αἰωνίως ἀνησυχεῖ, θὰ ξεχνοῦσε τέλεια τὰ χρῆματά του, καὶ ἡ κυρία ἢ ἄσκημη θὰ γινόταν πιὸ ρόζ, καὶ ἡ κυρία ποῦ κοιμᾶται στὸ θέατρο θάβρισκε πῶς τέτοιες διηγήσεις ἀξίζουν χίλια φιλολογικὰ ἔργα, καὶ ὁ Μίμης καὶ ὅλοι θὰ σταματοῦσαν καὶ θάκουαν ἀχόρταγα...

(Ἴσως θ' ἀρχινοῦσε ὁ κ. Ἀστεριάδης: «ὦ οἱ γυναῖκες οἱ μελαψὲς τῆς Αἰγύπτου! Μὲ τὰ κατάμυρα μάτια ποῦ περνοῦν τὸ Νεῖλο κρατῶντας τὶς στάμνες στὸ κεφάλι, ὀρθόστητες καὶ σφιχτόσαρκες, μὲ τὰ πόδια ὡς τοὺς ἀστραγάλους χωμένα στὸ νερὸ μὲ τὰ μπράτσα τὰ δυνατὰ ζωσμένα μπρούτζινα βραχιόλια... ποῦ χαμογελοῦν πάντα προκλητικὰ καὶ μυστηριόδικα!»)...

Μὰ ἐγὼ ἄλλα ἤθελα νὰ τὸν ρωτήσω. Γιὰ ὅ,τι εἶδε θανμαστὸ καὶ σπάνιο θὰ τὸν ρωτοῦσα. Γιὰ τὴ Σφίγγα τὴ νύχτα μὲ τὸ φεγγάρι... γιὰ τὰ καραβάκια ποῦ περνοῦν τὰ ἡσυχὰ νερά τοῦ ποταμοῦ τὴν

ώρα πὺν βασιλεύει ὁ ἥλιος . . . Σὰν καλαμῶνας, ἀλήθεια ; μοιά-
ζουν οἱ ὄχτες τοῦ Νείλου ἀπὸ τὰ πολλὰ караβάκια, ὅταν μὲ μαζε-
μένα τὰ πανιά ξεκουράζονται στὴν ἀκροποταμιά.

Θὰ τὸν ρωτοῦσα γιὰ τὶς ὄασες. Γιὰ τὶς καταπράσινες ὄασες ποὺ
ἀπαντᾷ ὁ κουρασμέεος ὁδοιπόρος τῆς ἐρήμου. (Γιὰ τὶς ὄασες ποὺ
μοιάζουν μὲ τὴ χαρὰ ποὺ κάποτε βρίσκει ὁ ἄνθρωπος στὴ ζωὴ ποὺ
πηγαίνει. Μιὰ στιγμήτσα ξεκουράζεται, πίνει δροσερὸ νερὸ ἀπὸ τὶς
καθάρειες πηγές της, καὶ φεύγει πάλι γιὰ τὴν ἐρημο). . . . Θὰ τότε ρω-
τοῦσα ἀκόμα γιὰ τοὺς φοίνικες. Γιὰ τοὺς μοναχικοὺς φοίνικες ποὺ
ὑψώνονται ὀλόγυμνοι, καὶ μόνο στὴν κορφή ἀπλώνουν τὴ δύναμη
τοὺς σὲ πελώρια ἀργοσάλευτα φύλλα . . .

(Ν' ἀνέβω, ν' ἀνέβω ψιλὰ λέει ὁ φοίνικας, ἴσως καὶ δῶ καὶ
καὶ πολιτείες καὶ τὰ νερὰ τὰ τρεχάμενα, καὶ τὰ λουλούδια, καὶ
τοὺς ἀψηλοὺς μιναρέδες, ποὺ ἀκούω νὰ δηγοῦνται τὰ караβάκια
ποὺ διαβαίνουν ἀπὸ σιμά μου) Κ' ὑψώνεται ὁ φοίνικας καὶ συμμα-
ζεῦει τοὺς χιμούς του ὅλους καὶ τοὺς ρήχνει πρὸς τ' ἀπάνω. . . Θέλει
νὰ δεῖ! Τότε δὲ θᾶναι τόσο μοναχὸς, καὶ ἡ ἐρημος δὲ θὰ τοῦ
φαίνεται τόσο ἀχάριστη καὶ ἀφιλόστοργη πιά. Τότε δὲ θᾶναι τόσο
μοναχὸς. — Τώρα εἶναι ὁ θάνατος. Εἶναι ἡ ἀσάλευτη σιωπὴ τοῦ θα-
νάτου ποὺ ἀπλώνεται τρομαχτικὰ γύρω του. . . Καὶ μόνο ὁ ἥλιος
πύρινος, σὰ φωτιά καίει τὴ γλωμὴ ἄμμο. Οὔτε πουλὶ πετάμενο δὲν
περνᾷ, οὔτε καμιά ὑπαρξὴ μπορεῖ νὰ ζήσει ἐδῶ τώρα. — Κι ὅλο
μεγαλώνει καὶ θεριεύει ὁ φοίνικας καὶ τραβᾷ ἐπάνω - ἐπάνω, ὡς ἐκεῖ
ποὺ μπορεῖ νὰ φτάσει ἓνας πόθος. . . Μὰ ὅταν πιά ὑπερίψηλα ἀνα-
τεντώσει σύγκορμον τὸ ἐγὼ του καὶ φουντώσει καὶ ρήξει πλέρια τὴ
δύναμή του σὲ μεγάλα ρυθμικὰ βαριολύγιστα φύλλα, βλέπει πάλι
τὴν ἐρημο, ἀπέραντη, ἀτέλειωτη νὰ ἐχτείνεται ἀπὸ παντοῦ δίχως
ἄκρη. . .

— Ἐκεῖ μακρυνά, πολὺ μακρυνά, ἓνα μικρὸ σημεῖο φάνηκε. Τόσο
μικρὸ ποὺ δὲν ξέρεις, ἴσως νᾶναι κανένα παραπλανεμένο πουλί. . .
Μὰ ὄχι εἶναι ἓνα караβάνι ἀνθρώπων. . . ὅλο πλησιάζει καὶ διακρί-
νεται. . . Ξεχωρίζει κανεὶς τὸ ρυθμικὸ καὶ βαρὺ περπάτημα τοῦ ὑπο-
μονητικοῦ ζῶου ποὺ ἀκλουθᾷ πάντα τοὺς ταξιδιώτες τοῦ ἀμιμένιου
ὠκεανοῦ. . .

— Ἄλλοίμονο, δὲ θὰ τοὺς ἀκούσει ποτὲ πιά ὁ φοίνικας. Ὅταν
θὰ βραδυνάξει καὶ θὰ σταθοῦν μιὰ στιγμή στὴ ρίζα του νὰ ξαπο-
στάσουν, δὲ θὰ τοὺς ἀκούσει πιά νὰ μιλοῦν γιὰ τὶς μεγάλες πολι-
τείες μὲ τοὺς ἀψηλοὺς μιναρέδες. . . Πολὺ ψιλὰ ἀνέβηκε καὶ οἱ σιγα-
ληνὲς ὥραιες ὀμιλίες δὲ φτάνουν ὡς ἐκεῖ ἐπάνω. . . Τίποτα πιά—

οὔτε ὄνειρα, οὔτε πόθος κανέναν. . . Ἡ ἔρημος μόνο πού δὲν ἔχει τελειωμὸ κ' ἡ πυρκαγιά τοῦ ἡλίου ἀπάνω στὴ γλωμὴ ἀγνὴν ἄμμο.

Κι ἀνατρίχιασεν ἡ ψυχὴ μου, στὴν ὀπτασία τοῦ μοναχικοῦ τοῦ φοίνικα. Κ' ἔκλεισα τὰ μάτια μου στὴ φρόκη παρόμοιας ἐδικῆς μου ἀπογοήτευσης.

Πάλι γύρισα ὅλους καὶ τοὺς κύταξα... καὶ πόσο θᾶπτε νὰ τοὺς πῶ :

«ὦ ! Ἐσεῖς πού δὲ μὲ γνωρίζετε, σφίξτε ὅσο μπορεῖτε τοὺς δεσμοὺς πού μὲ δένουν μαζί σας. Κι ἄς γίνεи κάστρο σιδερόφραχτο τὸ σπίτι Σου ἐσένα Μίμη γιὰ νὰ μπορῶ αἰώνια σταυροχεριασμένη ἀσάλευτη καὶ πιστὴ νὰ ὀνειρεύομαι τὴ ζωὴ ὅπως μοῦ τήνε λένε οἱ ἄλικες παπαροῦνες τὸ καλοκαίρι στὴν πύρα τοῦ μεσημεριοῦ, καὶ ὅπως μοῦ τήνε λένε τὰ σκοτεινὰ κυπαρίσσα τὴ νύχτα μὲ τὸ φεγγάρι, καὶ ὅπως μοῦ τήνε λένε οἱ γλωμοὶ ἐλαιῶνες τὶς χειμωνιάτικες δύσες. Τὴ ζωὴ, πού θαμπομαντεύω τη νὰ σαλεύει στὴν ψυχὴ μου, τραγικὰ ὠραία, πολύμορφη καὶ ἀντιφατικὴ, μὰ πάντα γλυκεῖα κι' ἠδονικότατη.

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

Ἀκολουθεῖ.